

Kwartalnik Samorządowy

RADZIEJOWIANIN

Bezpłatny

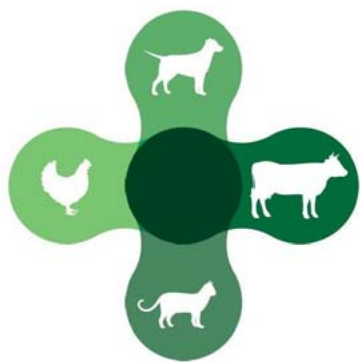
WYDANIE ŚWIĄTECZNE 2018

ISSN 1732-4440

Iveco Eurocargo 150EW - nowy wóz bojowy zakupiony dla Miejskiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Radziejowie za kwotę 762.600,00 złotych.

fol. Paweł Śrubas

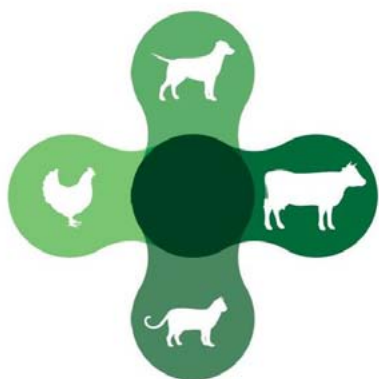

**CENTRUM
ZDROWIA
I ROZRODU
ZWIERZĄT**

Zdrowych i Wesółych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku!

życzy Centrum Zdrowia i Rozrodu Zwierząt z Rodzinami :)

**CENTRUM
ZDROWIA
I ROZRODU
ZWIERZĄT**

**Z okazji Świąt Bożego Narodzenia
składamy serdeczne życzenia
wszystkim mieszkańcom
Radziejowa.
Niech ten czas spędzony
w gronie najbliższych
napęłni Wasze serca spokojem i radością.
Aby Nowy Rok 2019 był spełnieniem
najszybszych marzeń i zamierzeń
oraz pasmem sukcesów**

życzą

**Sławomir Bykowski
Burmistrz Radziejowa**

**Eżyta Kubicka
Przewodnicząca Rady Miasta**

OD REDAKCJI

*Szanowni Czytelnicy
„Radziejowianina”*

Prezentujemy ostatnie w tym roku, świąteczne wydanie rodzimej gazety.

W bieżącym numerze zamieściliśmy szereg artykułów o tematyce historycznej, które bezpośrednio dotyczą Radziejowa i okolic. Szczególnie wart jest uwagi artykuł Danuty Wielgosz ukazujący 70-letnią historię miejskiej księżnicy. Warto także pochylić się nad drugą częścią artykułu Krzysztofa Wątrobiacza dotyczącego radziejowskiego przytulku. Na ostatnich stronach warto zwrócić uwagę na ogłoszenie dotyczące rządowego programu MIESZKANIE PLUS, bowiem miasto Radziejów zostało wytypowane do tego rodzaju inwestycji. Zachęcamy do lektury całej gazety.

Korzystając z okazji, Redakcja „Radziejowianina” pragnie złożyć wszystkim Czytelnikom pogodnych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego 2019 roku

*W imieniu zespołu redakcyjnego
Redaktor Naczelny
Paweł Śrubas*

Podziękowanie

Szanowni Państwo Mieszkańcy Radziejowa !

Pragnę bardzo serdecznie podziękować Państwu za zaufanie jakim obdarzyliście mnie w ostatnich wyborach samorządowych. Będę robił wszystko co możliwe dla dobra miasta i mieszkańców.

Mam nadzieję wspólnie z Radą Miasta kontynuować realizację najbardziej potrzebnych zadań inwestycyjnych, poprawiających estetykę, ale przede wszystkim służących poprawie jakości życia codziennego mieszkańców.

Dziękuję wszystkim, którzy postawili na mnie 21 października br.

Sławomir Bykowski

„RADZIEJOWIANIN” - Kwartalnik
Redaktor naczelny – PAWEŁ ŚRUBAS

Redakcja w składzie – T. Gadzinowska, M. Maciejewski, D. Wielgosz, A. Wojciechowska,
Wydawca – Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. F. Becińskiego, ul Objezdna 33
Adres Redakcji – Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. F. Becińskiego, ul Objezdna 33,
www.bibliotekaradziejow.cdx.pl, tel. 54 285 32 80
e – mail : radziejowianin@umradziejow.pl

Pismo zrzeszone w Stowarzyszeniu Polskich Mediów

REDAKCJA ZASTRZEGA SOBIE PRAWO DO SKRÓTÓW NADESŁANYCH TEKSTÓW
PRAWA AUTORSKIE ZASTRZEŻONE

„Każdy znajdzie tu coś, co mu się nie spodoba. Każdemu jego małe oburzenie.”

(Józef Hen - pisarz, publicysta)

POWSTAJE NOWA STACJA UZDATNIANIA WODY

Trwają prace przy budowie nowej stacji uzdatniania wody dla miasta. W grudniu ubiegłego roku miasto ogłosiło przetarg i wyłoniło wykonawcę robót – firmę H2Optim Sp. z o.o. p. k. z miejscowości Baranowo w województwie wielkopolskim. Firma zaoferowała najkorzystniejszą ofertę za wykonanie inwe-

stycji tj. kwotę 3 688.770 złotych. Zgodnie z podpisaną umową inwestycja powinna zakończyć się do 30 lipca 2019 roku. Do tej pory powstał nowy budynek stacji, siedem sztuk filtrów stalowych, dwa aeratory, infrastruktura podziemna tj. wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, podziemny zbiornik kontaktowy oraz dwa zbiorniki retencyjne.

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej na terenie miasta – zakończona

26 października bieżącego roku zakończyły się roboty budowlane związane z budową sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta w ulicach: Szkolna, Kruszwicka, Kościuski, Zaulek, Kilińskiego, Krótka, Niska, Rynek, Rzemieślnicza, Zachodnia, Stroma, Parkowa, Toruńska, Dolna, Szewska, Zakątna, Franciszkańska, Ojca Świętego Jana Pawła II, Brzeska, Przesmyk, Zamkowa, Wąska, Podgórna, Puławskiego, Wyzwolenia, 1-go Maja, Działkowa, Objezdna oraz sieci wodociągowej w ulicach: Toruńska, Kościuski, Rynek, Wyzwolenia.

Po wybudowaniu kanalizacji i wodociągu odtworzone zostały nawierzchnie jezdni i chodników. Całkowita wartość inwestycji to koszt około **5,5 mln złotych netto**. Projekt otrzymał dofinansowanie ze środków unijnych w wysokości prawie 4,2 mln złotych. Zgodnie z zawartą umową z wykonawcą robót termin zakończenia prac był do dnia 10 sierpnia 2018 roku. Firma realizująca roboty budowlane opóźniła się z zakończeniem prac o 77 dni. W związku z tym Miasto naliczyło wykonawcy kary umowne w wysokości prawie 250 tysięcy złotych.

Budżet obywatelski w mieście Radziejów w 2019 r.

Wzorem lat ubiegłych, również w tym roku część pieniędzy w budżecie Gminy Miasto Radziejów została zarezerwowana na potrzeby realizacji budżetu obywatelskiego. Mowa tu o kwocie 150 000,00 zł jaką można przeznaczyć na pojedyncze zadanie. W dniach od 2 lipca do 16 sierpnia br. każdy mieszkaniec miasta który ukończył 16 lat mógł zgłosić swoją propozycję. Zgłoszono 6 projektów:

1). „Dokończenie modernizacji i położenie nowej sieci energetycznej na terenie Rodzinnego Ogrodu Działkowego „Stokrotka” w Radziejowie rozpoczętej w roku 2017”.

2). „Budowa toru rolkowego”.

3). „Zakup i montaż ławek solarnych na terenie Miasta Radziejów”.

4). „Plac zabaw przy Miejskim Zespole Szkół w Radziejowie”.

5). „Rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej na Radziejowskich Błotach”.

Pod głosowanie, które odbyło się w dniach od 1 września do 16 października przekazano jednak 4 zadania, gdyż projekt „Plac zabaw przy Miejskim Zespole Szkół w Radziejowie” nie spełniał wymogów formalnych. W tegorocznym głosowaniu, do którego uprawnionym był każdy mieszkaniec miasta, który ukończył 16 lat, wzięła udział rekordowa liczba osób. **Łącznie oddano 1304 głosy, z których 1292 były głosami ważnymi.** Na poszczególne zdania wymienione powyżej od-

dano następującą liczbę głosów:

1). – 257 głosów; 2). – 735 głosów; 3). – 6 głosów; 4). – projekt odrzucony na etapie oceny; 5). – 294 głosy.

W związku z powyższym do realizacji w 2019 roku przyjęto zadanie „Budowa toru rolkowego”.

Głównym założeniem projektu jest budowa toru rolkowego i wkomponowanie obiektu w istniejące ukształtowanie terenu i otaczającą przyrodę. Koncepcja przewiduje zespół urządzeń terenowych i tor niezbędny do uprawiania sportów wrotkarskich rozmieszczonych w zależności od ich funkcji, dążąc jednocześnie do zachowania możliwie najbardziej naturalnego krajobrazu parkowego przy zachowaniu funkcjonowania współczesnego ośrodka sportu. W tej lokalizacji wkomponowano jako główny obiekt tor rolkowy: bieżnię okólną, ścieżki parkowe – rewitalizacja i przystosowanie, oznakowanie istniejącego układu ścieżek dla potrzeb uprawiania sportów wrotkarskich i biegowych.

Miejsce realizacji zadania: teren radziejowskich „uliczek” przy ul. Sportowej.

Program Priorytetowy Czyste Powietrze

Gmina Miasto Radziejów informuje, że Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Torunia we wrześniu br. rozpoczął ciągły nabór wniosków o dofinansowanie w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze.

Czyste Powietrze to kompleksowy program, którego celem jest zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez domy jednorodzinne. Program skupia się na wymianie starych pieców i kotłów na paliwo stałe oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych by efektywnie zarządzać energią. Działania te nie tylko pomogą chronić środowisko, ale dodatkowo zwiększa domowy budżet, dzięki oszczędnościom finansowym.

Program skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami domów jednorodzinnych lub osób posiadających zgodę na rozpoczęcie budowy budynku jednorodzinne. Dotacje i pożyczki będą udzielane za pośrednictwem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Korzystając z programu można uzyskać zwrot części poniesionych kosztów.

Maksymalny możliwy koszt, od którego liczona jest dotacja to **53 tys. zł.**

Jeśli koszty realizacji inwestycji przekroczą 53 tys. zł., dodatkowe koszty mogą być dofinansowane w formie preferencyjnej pożyczki. Minimalny koszt kwalifikowany projektu to 7 tys. zł.

Program przewiduje dofinansowania m.in. na:

- wymianę starych źródeł ciepła (pieców i kotłów na paliwa stałe) oraz zakup i montaż nowych źródeł ciepła, spełniających wymagania programu,
- docieplenie przegród budynku,
- wymianę stolarki okiennej i drzwiowej
- instalację odnawialnych źródeł energii (kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznej)
- montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła

Szczegółowe informacje na temat programu znajdą Państwo w specjalnie przygotowanym Portalu Beneficjenta na stronie internetowej WFOŚiGW www.wfosigw.torun.pl.

Informacje o programie można uzyskać także w Urzędzie Miasta Radziejów, ul. Kościuszki 20/22, I piętro, pokój 113, a także pod numerem telefonu 54 285 7122

EKOPIEC 2018

W 2018 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu ogłosił dotacyjny Program priorytetowy EKOpiec 2018 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego. Program ten ma na celu ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych. Warunkiem niezbędnym do uzyskania dotacji z Funduszu było udzielenie równocześnie dotacji przez gminę, w wysokości minimum 2 000 zł do wymiany jednego źródła ciepła w jednym budynku mieszkalnym jednorodzinnym lub lokalu

mieszkalnym.

Dzięki zaangażowaniu Gminy Miasto Radziejów w program EKOpiec 2018 udzielono dofinansowania na wymianę starych pieców dla 10 właścicieli nieruchomości na terenie miasta w kwocie po 4 000,00 zł. Oznacza to, że pula dotacji z WFOŚiGW zarezerwowana dla Gminy Miasto Radziejów została wykorzystana w 100%.

Na dzień sporządzania niniejszej informacji nie posiadamy wiążących zapewnień z WFOŚiGW o kontynuacji programu w 2019 r.

Dotacje z budżetu Gminy Miasto Radziejów na wymianę pieców

W związku z dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców chęcią otrzymania dofinansowania z programu EKOpiec 2018 oraz z uwagi na ograniczenia ilościowe tego programu (dofinansowanie tylko dla 10 nieruchomości) Gmina Miasto Radziejów podjęła uchwałę i wprowadziła do własnego budżetu środki z przeznaczeniem na udzielanie dotacji celowej w formie dofinansowania na wymianę istniejących nieekologicznych źródeł ciepła na nowe ekologiczne.

W odpowiedzi na ogłoszenie o naborze wpłynęło od właścicieli nieruchomości 6 wniosków o udzielenie dotacji. Dla każdego z nich zabezpieczono środki w kwocie 2 000,00 zł.

Informujemy, że ta forma dofinansowania prowadzona będzie przez Gminę Miasto Radziejów również w 2019 roku, a kwota dotacji jaką będzie można uzyskać to 3 000,00 zł. O szczegółach poinformujemy wkrótce m.in. za pomocą strony internetowej www.umradziejow.pl i ogłoszeniach lokalnych.

Demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Radziejów

Gmina Miasto Radziejów informuje, że zakończyła się realizacja zadania pn.: „Demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Radziejów” (etap V). Całkowity koszt zadania wyniósł 2 113,20 zł i został on sfinansowany w 70% (1 479,24 zł) z środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także w 30% (633,96 zł) z środków własnych Gminy Miasto

Radziejów. W wyniku realizacji zadania usunięto i zutylizowano wyroby zawierające azbest z 3 nieruchomości na terenie miasta. Łączna masa usuniętych odpadów wyniosła 3 522 kg.

W sprawie dofinansowania kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest szczegółowych informacji można uzyskać w Urzędzie Miasta Radziejów, ul. Kościuszki 20/22, I piętro, pokój 113, a także pod numerem telefonu 54 285 7122

RADZIEJÓW na starej fotografii ...

Nieistniejący obecnie młyn jaki znajdował się na ul. Brzeskiej (dzisiejsza siedziba banku). Z archiwum prywatnego Pani Dziubich

Radziejów- skrzyżowanie ulic Kruszwickiej i Kościuszki.

Budynek dawnej siedziby carskiej komory celnej i stajni oraz biuro przepustek. Dom z około 1880 roku. Widok z lat 70-tych XX wieku - budynek został rozebrany na dożynki w 1984r. Z prywatnego archiwum Henryka Lorowicza

Drużyna STARTu Radziejów, lata 70-te. Na zdjęciu m.in: Kardasz, Przysiecki, Lipski, Piątkowski, Wojciechowski, Jarzynowski, Jędrzejewski, Lewandowski, Stramowski, Koźmiński, Bykowski, Miętlicki, Stuczyński, Bogacz. Z prywatnego archiwum Czesława Lipskiego

Część z członków Zespołu Pieśni i Tańca KUJAWY, na zdjęciu m.in. Maria Dębniak, rok 1975 .

„Moja Rodzina u zarania Niepodległej Rzeczypospolitej” 11.11.2018

11.11.2018, po oficjalnych obchodach 100-lecia odzyskania Niepodległości przez Polskę, mieszkańcy Radziejowa zostali zaproszeni na wernisaż wystawy, która jest zwieńczeniem wielkiej akcji RDK pod tytułem "Moja Rodzina u zarania Niepodległej Rzeczypospolitej". Wystawa to ponad 30 zdjęć pamiątek rodzinnych mieszkańców powiatu radziejowskiego, wraz z opisami ich niezwykle ciekawych losów, przypadających na czas odzyskiwania Niepodległości. Całej akcji patronowali Starosta Radziejowski Jarosław Kołtuniak, oraz burmistrz Radziejowa Sławomir Bykowski.

Wernisaż wystawy malarstwa „Barwy Natury” Aleksandry Sas- Wisłockiej

25.11.2018 w Radziejowskim Domu Kultury
odbył się uroczysty wernisaż wystawy malarstwa pt. "Barwy natury"
Aleksandry Sas- Wisłockiej. Wystawę można oglądać w galerii RDK do końca roku. Zapraszamy!

To już 70 lat !

27 listopada odbyła się uroczystość 70 - lecia Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie. Uroczystość uświetnił koncert zespołu ARETE

Jubileuszowe „Barwy Jesieni”

19 listopada w radziejowskiej bibliotece nastąpiło rozstrzygnięcie X edycji POWIATOWEGO KONKURSU pt. „BARWY JESIENI - SZTUKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „

Dla Niepodległej

6 listopada w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie odbył się cykl uroczystości upamiętniających STULECIE ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI podczas których miało miejsce: Odświeżenie tablicy pt. „DĄB NIEPODLEGŁOŚCI 1918-2018”; otwarcie wystawy pt. „STULETNIĄ RZECZ”; prelekcja pt. „NIEPODLEGŁA 1918”, którą wygłosił Krzysztof Wątrobić.

Promocja książki

12 października w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie odbyła się promocja książki Andreeasa Seegera pt. „Śmierć robotnika przymusowego” („Der Tod eines Zwangsarbeiters”).

W spotkaniu udział wzięli: Andreas Seeger autor książki, Helmut Donat wydawca, Aleksandra Jeszke-Zillmer, wiceprzewodnicząca Towarzystwa Niemiecko-Polskiego w Hamburgu, Hartwig Zillmer - Komisja ds. Szkolnictwa i Edukacji Towarzystwa Niemiecko-Polskiego w Hamburgu, rodzina Państwa Szablewskich z Radziejowa związana z bohaterem książki, władze Miasta Radziejów – Burmistrz Sławomir Bykowski i Powiatu Radziejowskiego – Starosta Jarosław Kołtuniak, a także Słuchacze Uniwersytetu III Wiek oraz osoby zainteresowane historią regionalną.

Oprawa muzyczna została przygotowana przez nauczycieli Szkoły Muzycznej I Stopnia w Radziejowie: Marcela Maniewskiego – pianino oraz Pawła Trawczyńskiego – saksofon tenorowy.

Telegraficzny przegląd wydarzeń

Oferta kulturalna radziejowskiej biblioteki kierowana jest do szerokiego spektrum odbiorców od przedszkolaków, poprzez uczniów szkół średnich i podstawowych aż po słuchaczy Uniwersytetu III Wiek.

W ostatnich dwóch miesiącach odbyły się m.in.:

- promocja książki Mariusza Prackiego i Karola Bazeli pt. „Niemieckie fortyfikacje polowe 1944 Włocławek, Kujawy Wschodnie i Ziemia Dobrzyńska - przewodnik,,

- Inauguracja Roku Akademickiego Uniwersytetu Trzeciego Wiek. Wykład wygłosiła dyrektor radziejowskiej biblioteki Danuta Wielgosz pt: Tematyka Odzyskania przez Polskę Niepodległości w księgozbiornie MiPBP im. Fr. Becińskiego w Radziejowie.”

- prelekcja Mariusza Prackiego dla szkół średnich pt. „ Niemieckie fortyfikacje polowe 1944 Włocławek, Kujawy Wschodnie i Ziemia Dobrzyńska”.

- Bibliotekę odwiedziły przedszkolaki z Dobrego i Radziejowa oraz uczniowie z klas V - VIII Szkoły Podstawowej w Byczynie.

- Prelekcję pt. „Niepodległa 1918” dla uczniów LO Radziejów oraz ZSR CKU Przemystka wygłosił Krzysztof Wątrobiec.

- Uczniowie zwiedzili także wystawę pt. „Stuletnia Rzecz”.

- Prelekcję pt. „SEPSA - CHOROBA XXI WIEKU” dla słuchaczy Uniwersytetu III Wiek oraz osób zainteresowanych tematem wygłosiła dr Teresa Grabowska ordynator oddziału chorób wewnętrznych Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Radziejowie.

- Z okazji dnia PLUSZOWEGO MISIA I DNIA KREDKI bibliotekę odwiedziły przedszkolaki z Radziejowa.

- Prelekcję pt. „Barbórka, święto górnicze. Wiadomości o górnictwie.” dla słuchaczy Uniwersytetu III Wiek wygłosił Jerzy Nowacki Prezes Kujawsko - Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wiek.

- Prelekcję dla słuchaczy Uniwersytetu III Wiek oraz uczniów LO Radziejów pt. „Powstanie wielkopolskie a niepodległość” wygłosił Leszek Kalicki.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Franciszka Becińskiego - w Radziejowie 1948–2018

Dostojna Jubilatka - jest instytucją kultury, której szeroka działalność sprawia, że stanowi ona centrum społeczno – kulturalne dla mieszkańców miasta i regionu. Placówka może się poszczycić piękną 70-letnią metryką i dorobkiem, na który pracowało kilka pokoleń bibliotekarzy. Obchodząc 70. urodziny, trzeba mieć jednak świadomość, że początki bibliotekarstwa w Radziejowie sięgają XVIII wieku. Jedną z pierwszych bibliotek w mieście zorganizowali dla uczniów swojego Kolegium o.o. Pijarzy. Księgozbiór istniał także przy Szkole Podwydziałowej w czasie działalności Komisji Edukacji Narodowej. Bardzo ożywione czytelnictwo rozwijało się w okresie międzywojennym. Mieszkańcy miasta, za niewielką opłatą mogli wypożyczać książki. I tak w latach 1905-1939 działała Biblioteka Publiczna Polskiej Macierzy Szkolnej. Założycielami jej było grono świątliwych ludzi z Radziejowa i okolicy. Należeli do nich: Władysław Chrzęszczewski, J. Brudnicz, Mieczysław Rudnicki, bracia Szwejkowscy i ks. Nitecki. Zbiory tej biblioteki liczyły ponad 2 tysiące woluminów, a długoletnimi jej pracownikami były Stanisława Pernak i Maria Małynicz.

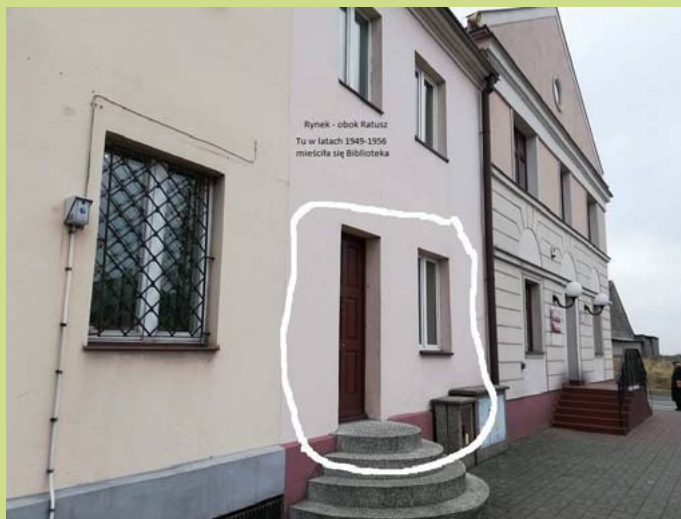
Kolejną z działających bibliotek na terenie miasta była Żydowska Biblioteka i Czytelnia Społeczna, która posiadała największy księgozbiór. W 1930 roku utworzono Miejską Bibliotekę Publiczną. Powstała ona z książek zakupionych i ofiarowanych przez Sejmik Powiatowy w Aleksandrowie Kujawskim. Prowadzili ją Mieczysław Wrzesiński i Mieczysław Piotrowski. Równolegle, w tym samym czasie, istniała w Radziejowie filialna biblioteka Związku Bibliotek i Czytelników powiatu nieszawskiego. Także w latach 1912-1939 radziejowska organizacja PPS utworzyła swoją placówkę biblioteczną. Jej założycielami byli członkowie PPS - Jan Urbański i Franciszek Surdyk.

Istniała także Biblioteka przy Prywatnym Gimnazjum Koedukacyjnym Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego. Prowadził ją prof. Dulewicz. Nie można zapominać o księgozbiorach miejscowych ziemian, których pozostałością jest zbiór rodziny Wilde znajdujący się obecnie w Izbie Regionalnej Towarzystwa Miłośników Kujaw. Dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z 17 kwietnia 1947 r. dał podstawy formalno-prawne do utworzenia Biblioteki Publicznej w Radziejowie. Na wniosek radnego Tadeusza Krysiaka 2 października 1948 r. została ona powołana. W związku z brakiem pełnej dokumentacji o początkach placówki należy przyjąć, że pełna działalność czytelnicza rozpoczęła się 10 maja 1949 r., o czym świadczy wpis książek do księgi inwentarzowej. W początkach swej działalności Biblioteka dysponowała księgozbiorem liczącym 525 woluminów, otrzymanym z zakupu centralnego. Zarejestrowano 354 czytelników, którzy wypożyczyli 375 książek (dla porównania w 2017 r. stan księgozbioru wyniósł 52201 woluminów, zarejestrowano 1675 czytelników, którzy wypożyczyli 24820 książek). Początki lokalowe były trudne. Biblioteka mieściła się w budynku Miejskiej Rady Narodowej i zajmowała lokal pow. ok. 13m² (pomieszczenie między dzisiejszym budynkiem Poczty Polskiej i Ratuszem). Pierwszą bibliotekarką była Alina Wyrzykowska. W 1952r. zatrudniono Czesławę Pilak, następnie Krystynę Szynkowską i Teresę Budną, które pracowały w bibliotece do chwili przejścia na emeryturę.

Kolejny lokal o pow. ok 30 m² uległ zawaleniu – tym samym zniszczona została dokumentacja biblioteczna oraz 400 książek. Następną placówkę usytuowana była w dwóch pomieszczeniach o łącznej pow. 44m², znajdujących się

w centrum miasta, przy Rynku 12. W tych warunkach część zbiorów znajdowała się w paczkach niedostępna dla czytelników... Tu działała do 1974 r., tj. do chwili otrzymania nowego budynku.

W 1956 r., w chwili utworzenia powiatu w Radziejowie, Miejska Biblioteka Publiczna awansowała do rangi Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Obsługiwała czytelników w mieście i pełniła funkcję instrukcyjno-metodyczną - początkowo w odniesieniu do 8 bibliotek gromadzkich i 60 punktów bibliotecznych. Liczba ta była stanem wyjściowym do dalszej działalności biblioteki w nowo utworzonym powiecie.

Kierownikiem Biblioteki Powiatowej została Henryka Sempolińska, która pracowała do 1961 roku. Następnie obowiązki dyrektora Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej objęła Wiesława Idrjan, która przez 30 lat (do 1991 r. do chwili przejścia na emeryturę), zarządzała placówką. Dzięki zaangażowaniu Dyrektora Wiesławy Idrjan Biblioteka stała się ważną instytucją w regionie.

Została utworzona sieć biblioteczna w powiecie, a jej celem było stworzenie biblioteki jako ważnej, obok szkoły, placówki oświaty i kultury. Panią Dyrektorem wspierały wieloletnie bibliotekarki – Krystyna Szynkowska, Teresa Budna, Marianna Banaszak, Krystyna Bogucka i Halina Paczkowska.

Duża aktywność, zaangażowanie Dyrektora Wiesławy Idrjan, pracujących bibliotekarzy, mieszkańców miasta, radnych doprowadziło do realizacji budowy nowego budynku biblioteki. Wiele zaangażowania wykazał ze strony władz, ówczesny przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej Zygmunt Piasecki, Witold Grosman i Krystyna Walczyńska z Wydziału Kultury i Oświaty w Radziejowie.

Zgodnie z postulatami mieszkańców wykupiono teren w centrum miasta od Pani Karpińskiej za kwotę 183,63 tys. zł. Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy pozyskał środki finansowe na budowę biblioteki (3.493,80 tys. zł). Rok 1974 stał się wydarzeniem kulturalnym, świętem książki i miasta Radziejowa. Bibliotekarze i mieszkańcy miasta otrzymali budynek o pow. 762m² (użytkowej 608m²), w którym wydzielono poszczególne działy biblioteki. Nowa siedziba stworzyła bardzo dobre warunki pracy dla bibliotekarzy i użytkowników oraz wprowadziła nowe formy działalności.

W celu promocji biblioteki w 1975 r. wydano ex libris biblioteki, zaprojektowany przez znanego toruńskiego grafika Zygryfda Gardzielewskiego. Ten projekt w 2017 r. posłużył realizacji wieloformatowych ścianek ozdobnych wykonanych metodą laseru.

Likwidacja powiatu w 1975 r. przyniosła zmianę nazwy placówki na Rejonową Bibliotekę Publiczną, która objęła opieką merytoryczną 29 bibliotek i 104 punkty biblioteczne. Stabilna kadra bibliotekarska z wieloletnim stażem - Krystyna Szynkowska, Alina Budna, Marianna Banaszak, Krystyna Bogucka, Halina Paczkowska z wielkim zaangażowaniem, poczuciem odpowiedzialności, dbały o wizerunek placówki. O jej estetyczną oprawę troszczyły się - Jadwiga Mroczkowska i Maria Żak, podobnie jak do dziś czyni to Maria Kościńska.

Lata 90-te przyniosły dalsze zmiany organizacyjne. W 1991 roku Biblioteka została przekształcona w Miejską Bibliotekę Publiczną. Biblioteki w Płowcach i Czołowie, do tej pory organizacyjnie należące do radziejowskiej placówki, zostały przekazane w gestię samorządu Gminy Radziejów.

Rok 1991 był rokiem organizacyjnego przejścia Biblioteki pod Samorząd

Miasta Radziejów. Likwidacja Funduszu Rozwoju Kultury znacznie ograniczyła środki finansowe na działalność statutową biblioteki...

W tym okresie obowiązki dyrektora biblioteki powierzono Halinie Paczkowskiej, dotychczasowemu instruktorowi powiatowemu.

W celu pozyskania dodatkowych środków finansowych dyrektor i pracownicy podjęli różne formy marketingowe (sprzedaż cegiełek na zakup książek, organizacje kiermaszy książek, pozyskiwanie sponsorów na ich zakup, organizacje imprez czytelniczych i działalność wydawnicza). Postawiono na zmianę wizerunku biblioteki.

W 1991 roku ogłoszono I edycję Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. F. Becińskiego, który był promocją biblioteki, twórców regionu, twórczości Franciszka Becińskiego, a także promocją Radziejowa, powiatu i Kujaw.

W owym czasie najważniejszym wydarzeniem w 1993 r. była uroczystość nadania bibliotece imienia Franciszka Becińskiego, wybitnego piewcy Kujaw. Biblioteka poprzez

różne działania starała się promować jego twórczość, wydając tomiki poezji, organizując prelekcje, sesję popularno-naukową, spotkania literackie, koncerty poezji śpiewanej w wykonaniu Barbary Kalinowskiej czy wreszcie organizując wspomniany Ogólnopolski Konkurs Literacki Jego imienia.

6 czerwca 2000 roku po 10 latach przerwy Samorząd Miasta i Powiatu powierzył placówce zadania powiatowe.

Opiekę merytoryczną nad bibliotekami w powiecie objęła ówczesna instruktor Danuta Wielgosz. Od tego czasu placówki biblioteczne, wspomagane przez samorządy gminne, stały się nowoczesnymi instytucjami i znaczącymi centrami kultury w swoich środowiskach.

W 2002 roku bibliotekę dotknęły trudności finansowe. Szerokie poparcie, jakie w owym czasie otrzymała nasza placówka ze strony społeczeństwa miasta, a także mądrość i zrozumienie Samorządu, pozwoliły na jej funkcjonowanie, niestety z pewnymi ograniczeniami finansowymi. Mimo kryzysu bibliotekarze swoją pracą udowodnili, że biblioteka pozostaje centralną placówką w powiecie, stawiającą na nowoczesność, wartą wspierania!

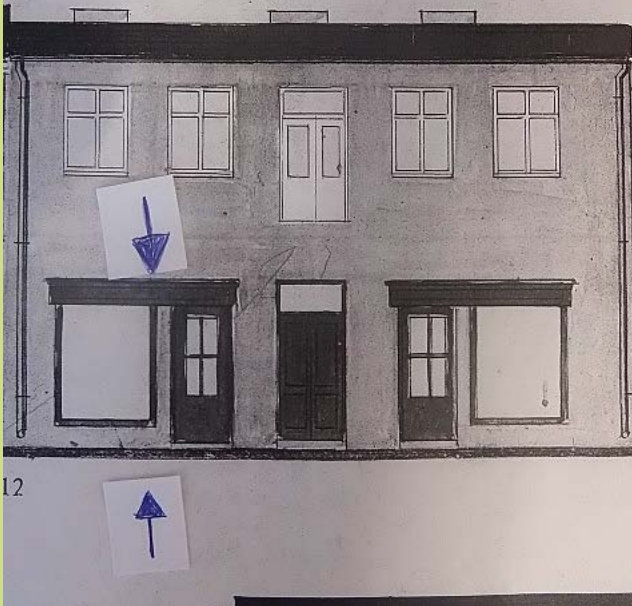
Radziejowska Biblioteka dzięki takim bibliotekarzom, jak: ówczesna dyrektor Halina Paczkowska, instruktor powiatowy Danuta Wielgosz, oraz pozostałym w pełni zaangażowanym bibliotekarzom - Dorocie Świdorskiej, Karolinie Cwikle, Krzysztofowi Wątrobicowski, stała się ważnym ośrodkiem kulturalno-społecznym w regionie. Ważną pracą na rzecz osób chorych i niepełnosprawnych w filii szpitalnej kształtowała Alina Kwabiszewska, a obecnie kontynuuje ją Agnieszka Krupińska.

Pracownicy podejmowali i podejmują nadal nowe inicjatywy, kształcąc się po to, by biblioteka stała się coraz lepszym miejscem nauki, wypoczynku, zabawy, służącym rozwojowi intelektualnemu i emocjonalnemu środowiska. Czytelnictwo jest bowiem podstawowym ogniwem edukacji, a książka niezbędnym elementem rozwoju osobowości człowieka!

Według danych statystycznych za rok 2017 biblioteka zarejestrowała 1675 czytelników, którzy wypożyczyli 24820 woluminów.

Zakup nowości wydawniczych, obok dofinansowania na ten cel ze strony Samorządu Miasta

Rynek 12 (1956-1974) -
siedziba Biblioteki

i Powiatu, jest wspomagany środkami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet I.

Wspierali nas i czynią to nadal darczyńcy. Dzięki nim wzbogacił się nasz księgozbiór m.in. o książki pochodzące ze zbiorów rodziny Becińskich (syna Franciszka – Adama), zbiorów nieżyjącego zasłużonego pedagoga Janusza Kujawskiego, zbiorów dr Agnieszki Wiśniewskiej i wielu innych.

Edukację czytelniczą wspomagali i nadal to czynią bibliotekarze szkolni – partnerzy Biblioteki. Na szczególne wyróżnienie zasługiwała do czasu przejścia na emeryturę Maria Jędrzejewska, nauczyciel - bibliotekarz z ZSRCKU w Przemycie, obecnie Jolanta Kuszyk-Kowalska, Wiesława Marek (MZS w Radziejowie), Magdalena Bugajska (LO Radziejów).

Biblioteka prowadzi szeroką działalność kulturalną na rzecz miasta i regionu.

Bibliotekarze wprowadzili wiele działań na rzecz promocji czytelnictwa, rozwoju informacji, w tym na temat regionu, organizując spotkania autorskie, konkursy: krasomówcze, recytatorskie, literackie, plastyczne oraz wystawy literackie, malarskie, czy prowadząc lekcje biblioteczne i zajęcia wakacyjne dla dzieci. Przy bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki. Jego koordynatorem jest Dorota Świdorska. Członkowie klubu poznają współczesną literaturę polską i obcą. Bibliotekę w ciągu 70 lat odwiedziło wielu pisarzy, poetów, ciekawych postaci świata literatury, kultury, polityki - byli to: Anna Bojarska, Wanda i Ewa Chotomskie, Joanna Papuzińska, Dorota Gellner, Roman Samsel, Sat-Okh, Jacek Żakowski, Maciej Orłoś, Dariusz Chętkowski, Natalia Usenko, Barbara Kosmowska, Izabela Klebańska, Kalina Jerzykowska, o. Janusz Oszejca, Janusz Odrowąż-Pieniążek, Wojciech Siemion, Stanisław Myśliwski, Henryk Klimek, Mariusz Czubaj, Miłosz Kamil Monasterski, Jolanta Szwalbe, Małgorzata Gutowska-Adamczyk, Jacek Dehnel, Grzegorz Kasdepke, Sławomir Michorzewski, Andreas Seeger oraz twórcy regionu - Regina Zaleska-Wojciechowska, Irena Matuszkiewicz, Małgorzata Pietrzak, Małgorzata Szulczyńska, Anna Cybulska, Krystyna Sarnowska, Antoni Cybulski, Elżbieta Okunowska, Bogdan Lisowski, Sławomir Podlewski, Małgorzata Ziółkowska, Alina Miętkiewicz oraz Aleksandra Sas-Wisłocka.

Biblioteka poprzez różne formy swej działalności była i jest miejscem promocji miasta i regionu. To tu rozpoczynają się Dni Radziejowa. W czytelnicy odbyły

się dwie sesje popularno-naukowe z okazji Jubileuszu 750 - lecia miasta. Biblioteka była i jest otwarta dla wszystkich odbiorców. W swoich progach gościła Związek Emerytów i Rencistów, Związek Niewidomych, dzisiaj słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Szczególne miejsce w jej murach miały i mają dzieci i młodzież, także ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, uczestnicy spotkań autorskich, imprez czytelniczych, wystaw własnych

prac plastycznych. W Bibliotece przez lata zdolna młodzież pod kierunkiem niezwykłego, wybitnego pedagoga i przyjaciela biblioteki, Janusza Kujawskiego realizowała nowatorskie pomysły, organizując wystawy w ramach „Warsztatów Twórczego Myślenia”.

Bez wsparcia Samorządu Miasta i Powiatu, sponsorów indywidualnych i instytucjonalnych, przyjaciół, sympatyków, działania nasze nie byłyby tak owocne. Placówka przy organi-

zacji swoich licznych imprez mogła i może zawsze liczyć na szkoły, w tym Szkołę Muzyczną I Stopnia w Radziejowie, także Zespół Pieśni i Tańca „Kujawy” oraz chór „Largo”. Możemy również liczyć na lokalne media na promocję naszej placówki - ”Powiatowe ABC”, „Radziejowianin” (którego od 2015r. jest wydawcą), a przede wszystkim naszych wiernych czytelników, którzy zawsze są z nami i nas wspierają, bowiem atutem biblioteki jest grono wiernych przyjaciół, sympatyków, na których zawsze można liczyć!

W bibliotece najważniejszy jest człowiek i książka. Ważna jest też infrastruktura. Budynek Biblioteki mimo drobnych remontów już w latach 90 –tych wymagał napraw i modernizacji. Istniały problemy z fundamentami, dachem, nieszczelnymi oknami. Problem stanowiło też ogrzewanie – zimą w pomieszczeniach temperatura spadała nawet do 13stopni C... To wszystko spędzało sen z powiek ówczesnej dyrektor Haliny Paczkowskiej, która starała się pozyskiwać środki na bieżące naprawy i modernizacje (wymiana okien, remont dachu, wzmocnienie fundamentów).

Dopiero koniec roku 2015 i ogłoszony przez Prezesa Rady Ministrów Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet II Infrastruktura Bibliotek przyniósł szansę na kompleksową modernizację obiektu i przestrzeni wokół budynku Biblioteki. Przychylność i wsparcie ze strony władz samorządowych (Burmistrza Miasta – Sławomira Bykowskiego, radnych, Sekretarza Urzędu – Włodzimierza Gorzyckiego i kierownika gospodarki komunalnej Anny Koźmińskiej), a przede wszystkim zadeklarowany wkład finansowy mógł przyczynić się w lutym 2016 roku do złożenia przez dyrektor Danutę Wielgosz wniosku do zadania pn. „Radziejowska Biblioteka OdNowa”. W rankingu jego oceny przez Instytut Książki jako Operatora na 255 złożonych wniosków weryfikację pozytywną przeszło 89 bibliotek, w tym radziejowska na 23 miejscu. Zakupione projekty ogólnobudowlane, infrastruktury grzewczej, aranżacji wnętrz oraz zieleni, realizowane były od lipca 2016 do października 2018 roku. Kompleksowy remont przebiegał przy działającej jedynie z kilkudniowymi przerwami biblioteczne, z przeniesieniem Wypożyczalni dla dzieci na rok do lokalu ratusza. Zakładane przez Bibliotekę cele i rezultaty zostały po 3 latach realizacji projektu „Radziejowska Biblioteka OdNowa” osiągnięte w 100%. Podniesiona została ergonomia, ergooszczędność, estetyka. Powstała Pracownia multimedialna, Pracownia digitalizacji zbiorów. Obiekt został wyposażony w windę, wentylację, monitoring wewnętrzny i zewnętrzny, alarm, klimatyzację w pomieszczeniu czytelni i licznik wejść. Na zewnątrz budynku na powiększonym placu parkingowym stanęła Altana Spotkań Literackich i Gablota „Przydrożnej Biblioteki”, w której promowane są wydarzenia kultural-

ne i edukacyjne placówki. Od strony zachodniej elewacji budynku postawiony został ogromny napis „BIBLIOTEKA” w stylu „art brut”. Wokół dokonano wielu nasadzeń drzew, krzewów i traw ozdobnych, w tym szlachetną odmianę dębu, obok którego przed Świętem Niepodległości odsłonięto tablicę „Dąb Niepodległości 1918-2018” jako upa-

miętnienie 100-lecia odzyskania polskiej państwowości.

Wielokrotnie za swoją działalność czytelniczą, kulturalną, edukacyjną i wydawniczą Biblioteka była nagradzana:

- 1998 – Dyplom Ministra Kultury,
- 1999 – Odznaka „Zasłużony dla Miasta Radziejów”,
- 2003 – Medal Fundacji ABC XXI za akcję „Cała Polska czyta dzieciom”,
- 2006 – wyróżnienie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla dyrektor Haliny Paczkowskiej,
- 2012 – I miejsce w Konkursie Partnerstw Lokalnych na Rzecz Rozwoju Bibliotek w ramach Ogólnopolskiego Programu Rozwoju Bibliotek,
- 2018 – Nagroda Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego za realizację Projektu „Radziejowska Biblioteka OdNowa” dla dyrektor Danuty Wielgosz,
- 2018 – statuetka św. Jana Chrzciciela, Patrona Miasta Radziejów z rąk Burmistrza Radziejowa,
- 2018 – Złoty Kruk Wydawnictwa Janusza Borkowskiego dla dyrektor Danuty Wielgosz,
- wielokrotne dyplomy z Kancelarii Prezydenta RP wraz z publikacją w ramach Narodowego Czytania,
- Biblioteka za swą długoletnią pracę na rzecz środowiska została odznaczona także Medalem za Zasługi przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Z okazji Jubileuszu Biblioteki im. Franciszka Becińskiego w Radziejowie chcemy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy przez te 70 lat wspierali bibliotekę i jej działalność i robią to do dziś, pamiętając o majowym DNIU BIBLIOTEKARZA i BIBLIOTEK.

Jubileusz Biblioteki pobudza do refleksji i podsumowań dorobku jej działalności. Patronat tak wybitnego poety Kujaw – Franciszka Becińskiego zobowiązuje nas i pobudza do podejmowania nowych, ciekawych, niekonwencjonalnych inicjatyw kulturalnych na rzecz wszystkich mieszkańców miasta i powiatu.

Nasz wielki Polak Jan Paweł II, powiedział, że „Biblioteka jest instytucją, która samym swym istnieniem świadczy o rozwoju kultury”, niech więc dostojna Jubilatka istnieje i nadal rozwija się ku pożytkowi nas wszystkich!

PRO PUBLICO BONO !!!

Oprac. Danuta Wielgosz

Co słycać u Przedszkolaków na Polnej?

Wakacje dobiegły końca i wrzesień powitał „starych i nowych” przedszkolaków piękną pogodą. Maluszki bardzo nieufnie wkroczyły w progi przedszkola, pilnie obserwowane przez zatroskanych i pełnych wątpliwości rodziców. Pozostałe dzieci cieszyły się z „nowych” sal, wspólnych zabaw z kolegami zwłaszcza w przedszkolnym ogrodzie. W takiej radosnej atmosferze i przy słonecznej pogodzie przebiegał też „Dzień Przedszkolaka”, obchodzony jak co roku 20 września. Wszystkie przedszkolne grupy miały wtedy okazję obejrzeć spektakl „Magiczny cyrk” i pokaz baniek mydlanych w ogrodzie. Nie zabrakło też pyszności przygotowanych w kuchni oraz zabaw przy muzyce.

Jesień przedszkolaki powitały wycieczką do sadu w Morzycach. Grupy „Żabki” i „Pszczółki” miały możliwość obserwacji jesiennych prac w sadzie oraz zwiedzenia komór chłodniczych. Z wycieczki każde dziecko przywiozło zdrową przekąskę – jabłko. 3 października do przedszkola zawitali policjanci z KPP w Radziejowie. Goście spotkali się ze wszystkimi grupami wiekowymi w ramach akcji „Bezpieczny przedszkolak”. Do tej wizyty dzieci przygotowywały się poprzez zajęcia na temat bezpieczeństwa. Policjanci przybliżyli maluchom zasady bezpieczeństwa w domu, w przedszkolu oraz zasady bezpiecznego poruszania się po drodze. Dzieci podziękowały za dobre rady, zaśpiewały piosenkę i wręczyły upominki. Uzyskana wiedza na pewno przyda się naszym przedszkolakom. Dziękujemy przedstawicielom KPP w Radziejowie za spotkanie. Kontynuując tematykę bezpieczeństwa a zarazem przybliżając dzieciom ciekawy zawód, przedszkolaki z grupy „Żabki” wybrały się do KPSP w Radziejowie. Powszechnie wiadomo, że prawie każdy mały chłopiec marzy o tym by zostać strażakiem. Dlatego wiele emocji i radości sprawiła dzieciom ta wizyta. Oglądały stroje strażaków, sprzęt pożarniczy, sprzęt do ratownictwa wodnego. Największą atrakcją był pokaz samochodu z wysięgnikiem i drabiną. Nie sposób przy tej okazji było nie wspomnieć o zasadach bezpieczeństwa i sytuacjach, w których należy zawiadomić straż pożarną. Składamy serdeczne podziękowanie Panom strażakom z KPSP w Radziejowie za przyjęcie. Ta sama grupa również w październiku była na wycieczce we Włocławku. Dzieci zwiedzały Multikino oraz oglądały cykl bajek z dawnych lat. W związku z przypadającym na 25 października Dniem Kundelka i przy współpracy z gabinetem weterynaryjnym Centrum Zdrowia i Rozrodu Zwierząt zorganizowaliśmy zbiórkę karmy dla psów i kotków. Celem przedsięwzięcia była pomoc dla bezdomnych zwierząt i rozbudzenie wrażliwości na ich los. Zebraliśmy dużą ilość karmy i dziękujemy dzieciom i rodzicom zaangażowanym w zbiórkę! Na początku listopada grupa „Pszczółki” udała się na warsztaty „Od ziarenka do bochenka”. To już kolejny (i nie ostatni) wyjazd tej grupy do piekarni – cukierni „Marta” w Inowrocławiu. Tajną wiedzę o wypiekaniu kujawskiego chleba przekazał dzieciom sam Mistrz piekarnictwa. Było też własnoręczne formowanie bochenków i podpłomyków, degustacja, biesiadowanie i zabawy. Zaopatrzeni w dyplomy „Małego adepta piekarnictwa”, wypieczone bochenki i moc wrażeń z podróży autobusem dzieci wróciły do przedszkola.

Od najmłodszych lat uczymy dzieci patriotyzmu i szacunku dla polskich symboli narodowych. W bieżącym roku szkolnym, w 100-lecie odzyskania niepodległości również włączyliśmy się w obchody tego święta. 9 listopada dzieci odświętnie ubrane i zaopatrzone w kotyliony w barwach narodowych wykonane wspólnie z rodzicami zgromadziły się w pięknie udekorowanej sali aby wziąć udział w akcji „Rekord dla Niepodległej”. Punktualnie o 11:11 cała społeczność przedszkola odśpiewała wszystkie zwrotki „Mazurka Dąbrowskiego”. Ponadto każda grupa przedstawiła krótki program artystyczny, był taniec „Polonez”, piosenka „Kujawiak” itp. Przedszkolaki brały też udział w konkursie plastycznym zorganizowanym przez Klasztor O.O. Franciszkanów na najpiękniejszy plakat niepodległościowy. Każda grupa wspólnie wykonała jeden plakat. W dniu rozstrzygnięcia konkursów tj. 11 listopa-

da „Motylki” zostały nagrodzone radioodtwarzaczem CD a pozostałe grupy słodyczami! Kontynuując zdobywanie kulinarnych doświadczeń przez naszych wychowanków 27 listopada grupa „Żabki” dzięki uprzejmości Pani Urszuli Rosół, Dyrektor Gminnego Ośrodka Kulturalno- Bibliotecznego w Czołowie wybrała się na warsztaty „Świąteczne pierniczki”. Dzieci wspólnie z Paniami z Koła Gospodyń Wiejskich w Czołowie wyrabiały, wypiekały i samodzielnie ozdabiały kolorowymi lukrami i posypkami ciasteczka. Na zakończenie podziękowały za miłe i życzliwe przyjęcie i zaśpiewały świąteczną piosenkę. Przedszkolakom bardzo podobała się taka forma zajęć i dlatego już w styczniu kolejne dwie grupy „Motylki” i „Pszczółki” mają w planach wyjazd na warsztaty kujawskie do Inowrocławia. Tymczasem przedszkole już świątecznie udekorowane. Każda grupa uczy się kołęd i pastorałek, imieninowe laurki dla Mikołaja gotowe i wszyscy czekamy na odwiedzinę upragnionego Gościa!!

Z życia przedszkolaków przy ul. Szkolnej

Początek roku szkolnego 2018/2019 obfitował w wiele atrakcji. Już we wrześniu dzieci z Przedszkola przy ulicy Szkolnej, wybrały się na wycieczkę do sadu w Morzycach, odwiedziły również Nadgoplański Park Tysiąclecia. Przedszkolaki brały również udział w następujących uroczystościach i akcjach charytatywnych:

- „Bezpieczny przedszkolach” – akcja zorganizowana przy współpracy z KPP w Radziejowie

- Alarm przeciwpożarowy – akcja zorganizowana przy współpracy z KPSP w Radziejowie

- Narodowe Święto Niepodległości – głównym celem spotkania było kształtowanie miłości i przywiązania do kraju ojczystego, jego kultury i tradycji oraz poznanie symboli narodowych naszego kraju. Dzień Niepodległości stał się bardzo radosnym dniem w naszym przedszkolu i mamy nadzieję, że zapadnie on w pamięci naszych „Małych Polaków”.

- Andrzejki - przedszkolaki przenieśli się w magiczny świat wróżb i zabaw andrzejkowych. Dzieci mogły „poznać swoją przyszłość” – tą bliską – „co dostanę od Mikołaja” i tą daleką – „kim będę w przyszłości”. Wśród atmosfery tańca i zabawy znaleźli się również czas na słodki poczęstunek. Ten magiczny dzień był okazją do zapoznania się z tradycją andrzejkową.

- Dzień Pluszowego Misia – dzień pluszowego misia został zorganizowany przy współpracy z Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną w Radziejowie.

- spotkanie z historykiem, panem Leszkiem Kalickim - dzieci miały niecodzienną okazję zapoznania się ze zbroją i ekwipunkiem rycerza, a także posłuchanie ciekawych historii i opowieści.

- zajęcia organizowane przez panią pedagog Kingę Ziółkowską – warsztaty odbywały się w grupach „Gumisie” i „Elfy” przy współpracy z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Radziejowie.

*Iwona Chojnacka, Elżbieta Klementowicz, Grażyna Kremplewska,
Milena Michalska, Agata Stanny*

Kujawy słowem malowane... przez uczniów Miejskiego Zespołu Szkół w Radziejowie

W październiku br. roku uczniowie klas IV-VIII wzięli udział w eliminacjach recytatorskich do 41 Konkursu Poezji i Prozy Kujawskiej im. Franciszka Becińskiego. Na deskach Radziejowskiego Domu Kultury utwory zaprezentowało min. pięć uczennic MZS, z czego trzy wróciły docenione przez Jury!

W kategorii klas IV-VI szkoły podstawowej I miejsce zajęła Michalina Stróżyk (uczennica p. Aliny Grzechowiak) a III miejsce Hanna Jasińska (uczennica p. Marty Barbarowicz). W kategorii klas VII-VIII szkoły podstawowej na III miejscu znalazła się Zuzanna Augustyniak, uczennica p. Elżbiety Deruckiej.

Laureatki eliminacji w dniu 24 listopada stanęły do finału 41 edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji i Prozy Kujawskiej im. Franciszka Becińskiego w inowrocławskim Teatrze Miejskim.

Tam również radziejowskie dziewczyny zostały zauważone i docenione. Zgodnie z zasadami sztuki recytatorskiej Michalina Stróżyk wywalczyła sobie I miejsce w swojej kategorii wiekowej a Zuzanna Augustyniak miejsce III w swojej kategorii. Hania Jasińska nie stanęła na podium, jednak był to jej pierwszy, poważny

konkurs recytatorski, dlatego za samo dotarcie do finału również należą się gratulacje.

Dziewczyny godnie reprezentowały Miejski Zespół Szkół w Radziejowie i życzymy im wielu sukcesów w przyszłości.

Marta Barbarowicz, (zdjęcie ze strony FB RDK I KCK)

Podium dla Natalii

13 listopada uczennice MZS w Radziejowie wzięły udział w VI Powiatowym Konkursie Poezji Patriotycznej zorganizowanym z okazji Jubileuszu Stulecia Odzyskania Niepodległości. Konkurs odbył się w Szkole Podstawowej w Osiecinach. W kategorii klas IV jury przyznało II miejsce Natalii Tomczak, natomiast uczennica klasy VIII c Zuzanna Augustyniak zajęła, również wysokie, III miejsce. Uzdolnione recytatorsko dziewczyny przygotowywały się pod kierunkiem Elżbiety Deruckiej – nauczyciela MZS w Radziejowie. Uczennicom gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów.

Jestem uczniem! - ślubowanie klas pierwszych

W jesienny, nastrojowy wieczór, 30 października w Publicznej Szkole Podstawowej nr 1 w Radziejowie odbyła się podniosła uroczystość. Najmłodszy uczniowie Szkoły, po mozołnych przygotowaniach byli gotowi złożyć uroczyste ślubowanie. Jak zawsze licznie zgromadzeni goście, a przede wszystkim rodzice, byli świadkami wspaniałego wykonania hymnu Polski oraz wielu testów i zagadek na które wszyscy uczniowie muszą znać odpowiedź.

Po zaliczeniu prób, pierwszaki złożyli obietnicę na sztandar Szkoły. Następnie przybyli goście składali dzieciom i rodzicom życzenia. Nie obyło się bez wręczenia prezentów i pamiątek z uroczystości. Była to też okazja do doskonałej zabawy, która trwała do późnych godzin. Pierwszacom życzymy samych sukcesów w naszej szkole!

Jubileusz 100-lecia Rzeczypospolitej w MZS w Radziejowie

„11 listopada 1918 r. spełnił się sen pokoleń Polaków - Państwo Polskie narodziło się na nowo. Po rozbiorach i 123 latach niewoli, rusyfikacji i germanizacji, po wielkich powstaniach, wolna Polska powróciła na mapę świata” - czytamy w uchwale Sejmu ustanawiającej 2018 r. Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości.

W działania mające na celu uczczenie tego doniosłego wydarzenia włączyła się również społeczność Miejskiego Zespołu Szkół w Radziejowie. We wrześniu w Izbie Regionalnej Towarzystwa Miłośników Kujaw odbyło się nocne czytanie fragmentów literatury polskiej –pozycji znajdujących się w wykazie pod nazwą „Antologia niepodległości” rekomendowanym przez parę prezydencką. O odradzającej się i odrodzonej Polsce uczniom czytali przedstawiciele kuratorium, radziejowskiego samorządu, nauczyciele. Koordynatorem przedsięwzięcia była Elżbieta Derucka. Wszyscy uczniowie klas VIII wykonali plakaty poświęcone tematyce walki o niepodległość. Ozdobiły one szkolne korytarze, a na frontonie Szkoły zawisł baner, który zaprojektowała uczennica klasy VIIIc Zuzanna Augustyniak. W obecności grup przedszkolnych zastał także posadzony Dąb Niepodległości.

9 listopada 2018 r. przed godz. 11:00 rozpoczął się w hali MZS uroczysty koncert „Z pieśnią przez dzieje...”. Soliści i wieloosobowy chór z akompaniamentem zespołu Cent-Band pod kierunkiem p. Pawła Centkowskiego wykonali dawne pieśni (Idzie żołnierz borem, lasem, Pieśń konfederatów barskich), współczesny hymn opozycji antykomunistycznej (Mury) oraz utwory z epoki walk o niepodległość (Hej strzelcy wraz, Marsz Pierwszej Brygady). Szczególnie wzruszające było wykonanie piosenki Warszawo ma, podobnie zresztą jak współczesne *Noc i Pieśń Wiktorii*, nawiązujące do heroicznej walki Żołnierzy Wyklętych. Wstęp i puenta koncertu to wspaniałe dzieła Marka Grechuty *Ojczyzna i Świecie nasz*. W trakcie koncertu - punktualnie o 11:11 - 700 uczniów i przedszkolaków odśpiewało pełny tekst Hymnu Narodowego - Mazurka Dąbrowskiego. W akcji „Rekord dla Niepodległej” wzięli udział również najmłodszy, czyli 80 przedszkolaków z ulicy Polnej.

W dniu 11 listopada 2018r w kościele farnym koncert „Z pieśnią przez dzieje...” został zaprezentowany mieszkańcom Radziejowa, a trzy dni później uczniom Szkoły Podstawowej w Byczu.

Uroczystość w szkole

Uroczystość w kościele farnym

Koncert w Byczu

Uczniowie Technikum Ekonomicznego najlepsi w Polsce!

Technikum Ekonomiczne w Przemystce od początku swojego istnienia cieszy się uznaniem w środowisku ze względu na wysoką jakość kształcenia. Jego absolwenci bez problemu dostają się na wybrane kierunki studiów i są cenionymi fachowcami znajdującymi atrakcyjną pracę w różnego typu instytucjach w całym kraju.

Obecni uczniowie tej szkoły nie są gorsi niż ich starsi koledzy, co potwierdzają sukcesami w konkursach i olimpiadach zawodowych. 5 grudnia 2018 r. odbył się Ogólnopolski Konkurs Wiedzy z Rachunkowości, w którym przedstawiciele naszej szkoły okazali się bezkonkurencyjni, dystansując rywali. Organizatorem konkursu jest Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W bieżącym roku odbyła się XIX edycja konkursu, w której wzięło udział 112 uczniów z 28 szkół z całej Polski. Rywalizowali oni ze sobą rozwiązując test eliminacyjny, a w etapie finałowym musieli wykazać się umiejętnościami praktycznymi. Naszą szkołę reprezentowało czterech uczniów z klasy IV TE: Dariusz Jastrzębski, Joanna Rutkowska, Natalia Wojtasińska i Wiktoria Walasik. Wszyscy znaleźli się w gronie 18 finalistów, a następnie 10 laureatów, zajmując czołowe lokaty: **Wiktoria Walasik – I miejsce; Dariusz Jastrzębski – II miejsce; Natalia Wojtasińska – VIII miejsce; Joanna Rutkowska – IX miejsce.**

Jest to najlepszy wynik w historii udziału szkoły w tym konkursie. Wprawdzie rokrocznie mieliśmy laureatów, ale nikomu wcześniej nie udało się zająć I miejsca. Serdecznie gratulujemy! Wymienieni maturzyści mają zagwarantowane miejsca na wybranym kierunku studiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, otrzymując też nagrody rzeczowe. Opiekunem uczniów, który przy-

gotował ich do konkursu jest, podobnie jak w ubiegłych latach, nauczyciel Marian Bandyszewski, któremu również należą się wyrazy uznania.

Po wolność w obcym mundurze - z dziejów Powstania Wielkopolskiego na Kujawach 1918 - 1919

W 100 lecie zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego 1918/19 Grupa Rekonstrukcji Historycznych Chorągiew Zaciężna Ziemi Radziejowskiej, w oparciu o zachowane wspomnienia uczestnika Powstania Wielkopolskiego z Radziejowa Jana Prusinowskiego, przygotowała wykład połączony z prezentacją oryginalnych eksponatów z epoki oraz współcześnie zrekonstruowanych mundurów armii pruskiej, które służyły wojsku powstańczemu na przełomie 1918-1919 roku. „Po wolność w obcym mundurze - z dziejów Powstania Wielkopolskiego na Kujawach 1918 -1919” pod takim brzmieniem tytułem w dniu 27 listopada 2018 roku (w miesiąc przed 100-tą rocznicą) w Miejskim Zespole Szkół w Radziejowie odbyło się kolejne, cykliczne „spotkanie z historią”. Grupa Rekonstrukcji Historycznych „Chorągiew Zaciężna Ziemi Radziejowskiej” przygotowała prezentację na temat historii uczestnictwa mieszkańców Radziejowa i okolicy w Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919 roku oraz pokaz osprzętowania i umundurowania wojska powstańczego. Należy zaznaczyć, że w Powstaniu Wielkopolskim czynnie brali udział mieszkańcy miasta Radziejowa i najbliższej okolicy. Nazwiska uczestników dziś są zupełnie zapomniane. Podczas prezentacji, dzieci i młodzież szkolna mogli zobaczyć zrekonstruowane mundury armii pruskiej, broń i ekwipunek żołnierski przejęty przez powstańców, oryginalne eksponaty sprzed stu lat, a co najważniejsze poznać nazwiska uczestników walk z miasta Radziejowa i organizacji, które czynnie walczyły z zaborcą o wyzwolenie najbliższych miejscowości na terenie byłego zaboru pruskiego. Wszystko to, dzięki zachowanym wspomnieniom po jednym z uczestników- Janie Prusinowskim z Radziejowa. Dziś już nikt nie powtórzy ciekawostek i nie wspomni tego co przeżył i widział na własne oczy w czasach kiedy Radziejów i okolica stawała się wolna po 123 latach niewoli zaborczej. Zachowane pamiątki i wspomnienia po wielkich wydarzeniach są nieocenionym źródłem historycz-

nym i jakże cennym, przy okazji stulecia zwycięskiego zrywu, który na stałe przyłączył Wielkopolskę do odradzającej się Rzeczypospolitej.

Leszek Kalicki

GRH Chorągiew Zaciężna Ziemi Radziejowskiej

Pierwszoklasiści i rodzice do dzieła!

7 grudnia na zaproszenie wychowawczynie klasy Ib- Ramony Wojciechowskiej, rodzice z dziećmi mieli okazję uczestniczyć w lekcji pokazowej, podczas której przyglądali się jak ich pociechy chłoną wiedzę zarówno tę polonistyczną jak i matematyczną. Dalsza część zajęć odbyła się w formie artystycznych warsztatów, w których czynny udział brał każdy z rodziców pomagając swoim pociechom w ozdabianiu świątecznych bombek, finalnie zawieszanych na klasowej choince.

GRAND PRIX dla uczennicy „Łokietka”

W dniach 23-25 listopada 2018 r. odbył się w Połczynie-Zdroju XXXIII Ogólnopolski Turniej Sztuki Recytatorskiej i Poezji Śpiewanej im. Skamandrytów.

W konkursie, bez podziału na kategorie wiekowe, wzięło udział 31 recytatorów i 12 wykonawców poezji śpiewanej z całej Polski. Jury przewodniczył Emilian Kamiński – aktor, reżyser, właściciel warszawskiego teatru Kamienica, a recytujących i śpiewających oceniali także Agnieszka Babicz-Stasierowska – aktorka Teatru Muzycznego w Gdyni oraz Bartosz Kowalczyk – aktor, reżyser, animator kultury.

Recytatorzy i wokaliści mieli obowiązek zaprezentować dwa teksty, z których jeden był autorstwa wybranego skamandryty. Uczennica radziejowskiego „Łokietka”, MAGDALENA KWIATKOWSKA, deklamowała „Zośkę wariatkę” Juliana Tuwima i fragment prozy „Zakonnice odchodzą po cichu” Marty Abramowicz. Jury konkursu przyznało nagrody i wyróżnienia 16 uczestnikom, ale tę najważniejszą nagrodę – Grand Prix – zdobyła Magda.

Ucieszyliśmy się bardzo, gdy Magdę zaproszono do koncertu galowego, wiedzieliśmy bowiem już, że będzie przynajmniej wyróżnienie. Kiedy zakończyła się gala i odczytywano werdykt, napięcie coraz bardziej rosło, aż swój zenit osiągnęło, gdy na scenie pojawili się już wszy-

scy nagrodzeni wykonawcy, a za kulisami pozostała Magda. *Wtedy uświadomiłem sobie, że tę najważniejszą nagrodę przywieziemy do Radziejowa – mówi Leszek Grabowski, polonista przygotowujący Magdę do konkursu.*

Jan Wojciechowski (1891 - 1965) Żołnierz Błękitnej Armii Generała Hallera

Jan Wojciechowski urodził się 4 grudnia 1891 r. w Witowie, gmina Bytoń. Jego rodzice prowadzili w Kolonii Płowce gospodarstwo rolne. Jan miał troje rodzeństwa, dwóch braci (Władysław, Stanisław) oraz siostrę Józefę. Już od najmłodszych lat marzył, aby jak najszybciej się usamodzielnic. W wieku 16 lat został stangetem w majątku dziedzica Józefa Biesiekińskiego w Płowcach. W 1910 r. postanowił wyjechać „za chlebem” do USA, gdzie przebywał już jego ojciec. Przez 7 lat Jan pracował jako maszynista w hucie w Chicago.

Kiedy w 1917 r. USA przystąpiły do wojny, a prezydent Woodrow Wilson podpisał 5 października dokument zezwalający Polakom z USA formować armię, wśród Polonii wzrosły nadzieje na odzyskanie niepodległości.

16 października 1917 r. Jan Wojciechowski, jako jeden z pierwszych ochotników, podpisał deklarację wstąpienia do Armii Polskiej. W zachowanej kopii deklaracji znajdują się następujące słowa: „*Ja, niżej podpisany, pragnąc walczyć o wolność i niepodległość zjednoczonej Polski, wstępuję w szeregi Armii Polskiej we Francji z własnej woli i przyrzekam władzom wojskowym bezwarunkowe posłuszeństwo. Tak mi dopomóż Bóg!*” Łącznie zwerbowano aż 22 tys. Polaków z Chicago i okolic. 22 października Jan, wraz z innymi ochotnikami, został wysłany do obozu Niagara-on-the-Lake, by niedługo w trzecim z kolei transporcie morskim dotrzeć do Francji.

Już w styczniu 1918 r. w obozie Sille-le-Guillaume (region Loary) powstał 1 Pułk Strzelców Polskich, a następnie 1 Dywizja Strzelców Polskich. Żołnierze otrzymali rogatywki, a umundurowana we francuskie, jasnoniebieskie mundury armia, zyskała miano Błękitnej Armii. Zwano ją także Armią Hallera.

Jan Wojciechowski walczył w 1 Pułku Strzelców Polskich m. in. w Szampanii w okolicach Reims oraz Verdun. Brał udział w krwawej bitwie pod Saint-Hilaire-le-Grand (25 lipca 1918 r.) w departamencie Marna, Walki o tą miejscowość zostały upamiętnione napisem na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie.

Jan szczęśliwie przetrwał operacje wojenne (jedynie odłamek pocisku odebrał mu kawałek ucha). W 1919 r. siedemdziesięcioletnia Armia Hallera została przetransportowana do Polski. Wiosną Hallerczycy stacjonowali na Kujawach: w Lubrańcu i Brześciu Kujawskim, a ich główną kwaterą był pałac rodziny Grodzickich w lubrańskim parku. Pod koniec lipca 1919 r. żołnierze opuścili Kujawy, aby wziąć udział w walkach polsko-ukraińskich w Galicji Wschodniej i na Wołyniu. Wojciechowski uczestniczył w 1920 r. wyprawie kijowskiej. Po kontrataku bolszewików Hallerczycy organizowali obronę Śląska, a następnie przejmowali Pomorze.

Jesienią 1920 r. Jan Wojciechowski zakończył swą wojenną epopeję. 3 listopada poślubił Mariannę Bernaciak z Pęcina koło Radziejowa. Na świat przychodziły kolejne dzieci: Genowefa (1921), Stanisław (1923), Czesław (1926), Janina (1928), Marta (1930), Józef (1933) i Barbara (1935). Wojciechowski mieszkali początkowo u teściów Bernaciaków w Pęcinnie. Jan, ze względów materialnych, był zmuszony po raz drugi wyjechać do USA.

31 sierpnia 1922 r. Jan dotarł do USA. Zamieszkał u brata Władysława, który przebywał w Chicago od 9 lat. Jeden z synów Władysława został później pilotem wojskowym i w latach sześćdziesiątych brał udział w wojnie wietnamskiej.

Po powrocie do kraju w 1925 r. Jan kupił kilkunastohektarowe gospodarstwo w Bodzanowie, w gminie Lubraniec, gdzie osiadł z rodziną. W okresie międzywojennym Jan przez wiele kadencji był radnym gminy Falborz oraz prezesem i naczelnikiem Ochotniczej Straży Pożarnej w Bodzanowie. Bezpłatnie przeznaczył działkę swojej ziemi pod budowę Domu Strażaka i był jednym z fundatorów pierwszego budynku remizy.

W czasie okupacji Wojciechowsky byli kilkakrotnie przesiedlani w granicach Bodzanowa. Po wojnie, kiedy wrócili na swoje i nastąpiła nielata stalinowska rzeczywistość uznany za kulaka. Za niedostarczenie w terminie obowiązkowych dostaw produktów rolnych, został skierowany do karnych prac na Wiśle we Włocławku. Syna Józefa, jako potomka kulaka, usunięto z lubrańskiego liceum. Za swoje dokonania Jan Wojciechowski cieszył się w swoim środowisku dużym autorytetem.

18 czerwca 1965 roku Jan Wojciechowski zmarł. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Dąbju Kujawskim.

Jan Wojciechowski był niewątpliwym bohaterem walk dwóch wojen: pierwszej światowej i polsko - bolszewickiej. Z tego tytułu nie miał żadnych przywilejów, a po II wojnie, takich ludzi jak on marginalizowano. Obecnie nie pozostaje nam nic innego jak uszanować ich groby, opisać to, co przeżyli i zapamiętać przesłanie Marszałka Józefa Piłsudskiego: „Naród, który traci pamięć, przestaje być Narodem - staje się jedynie zbiorem ludzi, czasowo zajmujących dane terytorium.”

Wojciech Przybysz

Artykuł jest skrótem biogramu, który ukazał się w książce „Lubraniec dla Niepodległej”

Jan Wojciechowski w mundurze Błękitnej Armii

W 100 lecie zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego 1918 - 1919 na Kujawach

W roku 1918 pomimo oficjalnego rozkładu mocarstw zaborczych, ostatecznie nie włączono dzielnicy poznańskiej, jak również Pomorza i Śląska w granice odradzającej się po 123 latach zaborów Rzeczypospolitej. Czynnikiem, który miał zdecydować o przyszłym bycie prowincji wielkopolskiej miało być zbrojne, dobrze przygotowane i dowodzone Powstanie Wielkopolskie 1918 - 1919. Polacy zamieszkujący zabór pruski odłączeni od macierzy, postanowili przeprowadzić zbrojną konfrontację, by w obcych - pruskich mundurach - odzyskać ziemię wielkopolską i włączyć ją do odradzającej się właśnie Polski. W dniu 27 grudnia po przyjeździe Ignacego Jana Paderewskiego do Poznania w godzinach popołudniowych wybuchło powstanie, które niczym błyskawica rozprzestrzeniło się po niemalże całym Poznańskim. Dzięki odwadze, determinacji i poświęceniu, własnymi siłami wywalczone po 52 dniach wolność dla ziemi wielkopolskiej spod jarzma pruskiego oraz rzeszy niemieckiej. Do dziś w tej części Kujaw w miejscach starć, bitew i potyczek stoją od stu lat mogiły powstańców poległych za ojczyznę. Radziejów, Chełmce, Kruszwica, Inowrocław to tylko niektóre z pośród wielu miejsc pamięci narodowej. Powstanie Wielkopolskie było jedynym zwycięskim powstaniem narodowym. Stało się w opinii historyków pełnym sukcesu, jednym z najdonioślejszych wydarzeń historycznych, jednocześnie przywracając tę historyczną i ważną dzielnicę odradzającej się Rzeczypospolitej.

*„ Polak nie sługa, nie zna co to pany,
Nie da się okuć przemocą w kajdany,
Wolnością żyje, do wolności wzdycha,
Bez niej jak kwiatek bez rosy usycha... ”*

Wybuch i przebieg Powstania Wielkopolskiego błyskawicznie wpłynął na aktywność niepodległościową i wspólnotę narodową wszystkich Polaków zamieszkałych na terenie zaboru pruskiego oraz byłego zaboru rosyjskiego w tej części Kujaw. Radziejowianie od zawsze brali udział w powstaniach narodowych, począwszy od Insurekcji Kościuszkowskiej 1794 roku. Zawsze przelewali krew za ojczyznę oddając częstokroć życie. Nie mała była ofiarność i uczestnictwo w Powstaniu Wielkopolskim mieszkańców Radziejowa, kujawskich wsi i miasteczek.

Wspomina o udziale Radziejowian uczestnik Powstania Wielkopolskiego Jan Prusinowski oraz jego syn Józef Prusinowski w zachowanych wspomnieniach tamtych wydarzeń: *... ” jednocześnie w niedzielę poprzedzającą atak, ksiądz Grabowski wygłosił w kościele płomienne kazanie, wzywając by „każdy kto tylko może nosić broń, kto jest zdolny do marszu winien brać udział w tej zbrojnej sprawie. To nie chodzi o to, że ktoś może czy nie może, tu chodzi o to że cały naród Polski upomina się o swą prastarą Piastowską Wielkopolską Ziemięć” ... z pieśniami polskimi na ustach - „Jeszcze Polska nie zginęła”, - „Roty” Konopnickiej, oraz innymi, nie tylko sekcje (POW) ale i pojedynczy mieszkańcy z widłami w rękach szli drogami, ścieżkami, miedzami, polami, jak było się obejrzeć od Chełmc do Radziejowa wszystkie drogi, dróżki, ścieżki były pełne ludzi. Najprzód więc uderzono na nienawidzoną komorę pruską w Chełmcach, którą w ręcznym ataku zdobyto a załoga zbiegła do pobliskich Chełmc. Grenzschutz wycofał się już poprzednio pozostawiając tylko załogę kilkunastoosobową. Mimo, że posiadali oni uzbrojenie i amunicję, lecz Polacy dokazywali wtedy cudów waleczności, przebiegłości i męstwa, zastępując brak wyszkolenia wyczuciem i sprytem.”*

Już na przełomie grudnia 1918 i stycznia 1919 roku na terenie Kujaw uformo-

wały się dwa bataliony Grenadierów Kujawskich, natomiast 5 stycznia 1919 roku w Tupadłach uformowany został szwadron jazdy powstańczej tzw. „Szwadron Nadgoplański” złożony z byłych żołnierzy armii pruskiej, rosyjskiej, ochotników. W początkach Powstania Wielkopolskiego liczył około 70 jeźdźców (szabel). Komendantem wojskowym w Radziejowie został porucznik Downarowicz z

Włocławka. Powstańcy którzy wymaszzerowali z Radziejowa, zostali wzmocnieni przybyłym z Włocławka koleją wąskotorową 31 Pułkiem Strzelców Wojska Polskiego umundurowanych jak legionieści. Powstańcy Wielkopolscy do walki przystąpili w pruskich mundurach w kolorze feldgrau, przypinając dla odróżnienia białe czerwone kokardy i opaski oraz różnego rodzaju orzełki. Od stycznia 1919 roku wprowadzono do umundurowania regulaminowe wielkopolskie rogatywki z treflem.

Z Radziejowa oprócz mieszkańców - członków miejscowej Polskiej Organizacji Wojskowej (POW), ochotników, żołnierzy byłych armii zaborczych, wyruszyli Druhowie ówczesnej Straży Ogniowej. Budzili oni podziw ze strony mieszkańców Chełmc, Kruszwy i Inowrocławia. Wszyscy pytali co to za wojsko jedzie? Od strony Gniezna w kierunku Kruszwy przybyły oddziały kompanii gnieźnieńsko - wrześnińskiej pod dowództwem podporucznika Pawła Cymśa i sierżanta Mieczysława Słabęckiego. Gocanowo i Kruszwica zostały zajęte bez większego oporu ze strony Niemców. 5 stycznia 1919 roku rozpoczęły się zacięte walki ze 140 pułkiem piechoty pruskiej o wyswobodzenie Inowrocławia. Zacięte walki trwały o pocztę i dworzec kolejowy przez dwa dni. 6 stycznia Inowrocław został wyzwolony. W dniu 16 stycznia 1919 roku Wojsko powstańcze, I i II Pułk Grenadierów Kujawskich oraz Szwadron Nadgoplański, złożyli uroczystą przysięgę na Rynku w Inowrocławiu (patrz fotografia). Walki w okolicy trwały jeszcze do wiosny pomimo podpisanego w lutym pokoju w Trewirze. Zdobyto w toku walk zapasy broni, konie, tabory oraz 3 pociągi pancerne, którym nadano imiona „RZEPICHA”, „GOPLANA” I „DANUTA”. Ten ostatni brał udział jeszcze w kampanii wrześniowej 1939 roku. Poborowi w wieku 18-28 nadal służyli w armii powstańczej - wielkopolskiej. Ojców rodzin i gospodarzy zwolniono do domów. Po zakończonych bojach z Niemcami „Szwadron Nadgoplański” został rozformowany, a jego ułani trafili do II i III Pułku Ułanów Wielkopolskich i Pułków Artylerii Konnej. Natomiast z dwóch Batalionów Grenadierów Kujawskich utworzono w dniu 15 stycznia 1920 roku w Inowrocławiu, 59 Pułk Piechoty Wielkopolskiej - tzw. „PUŁK DZIECI KUJAW”, w którym w okresie międzywojennym służył chlubnie mój dziadek Józef Prusinowski wraz z bratem Ignacym, biorąc udział w kampanii wrześniowej 1939 roku i w obronie Warszawy. Rodowód pułków wielkopolskich okresu międzywojennego wyrósł wprost z bohaterskiego czynu Powstania Wielkopolskiego 1918 - 1919 roku. Armia Wielkopolska szczególnie zasłużyła się w wojnie z najeźdźcą armią bolszewicką w 1920 roku. Żołnierze wielkopolscy byli podziwiani za postawę, musztrę, umundurowanie i uzbrojenie oraz wysokie morale patriotyczne.

WIECZNA CHWAŁA I PAMIĘĆ ZWYCIĘSKIEMU POWSTANIU
WIELKOPOLSKIEMU! CHWAŁA RADZIEJOWIANOM
BIORĄCYM W NIM UDZIAŁ!

Leszek Kalicki 2018r.

KLÓTLIWE BABSKA Z RADZIEJOWSKIEGO PRZYTUŁKU część 2.

W poprzednim numerze Radziejowianina omówiłem tylko część historii szpitala – przytułku dla ubogich i kościoła św. Ducha, które istniały w naszym mieście od co najmniej 1438r. Dzisiaj chciałbym zaprezentować Państwu szereg zagadnień związanych szczególnie z pierwszym wymienionym obiektem ponieważ drugi z nich czyli kościół św. Ducha (jak wiemy z części 1 artykułu) po spaleniu przez wojska szwedzkie w 1704 r. prawdopodobnie nie został odbudowany. W 1792 r. mamy tylko informację o drewnianej kapliczce pod wezwaniem św. Ducha, która już w następnym roku została pominięta w opisie miasta.

W szpitalach – przytułkach obowiązywała separacja kobiet od mężczyzn i chorych od zdrowych choć ze względu na przeważnie skromne możliwości lokalowe różnie to wyglądało. Czasem w przytułkach mieszkaly także małżeństwa choć była to rzadkość. Życie ubogich w przytułkach odbywało się według ścisłych norm by nie mieli czasu czynić występków a więc: uczestniczyli w obrzędach religijnych, modlitwach w imieniu żyjących i zmarłych swoich dobroczyńców, czytali litanie, spowiadali się, przyjmowali komunię, pomagali przy mszach, pogrzebach oraz sprzątanii świątyni. Pod koniec XVI w. „*sporo informacji udziela wizytator w wypadku szpitala radziejowskiego. Po pierwsze stwierdza on, że obowiązki są zaniebdywane przez proboszczów. Po drugie opiekę nad ubogimi sprawują mansjonarze. Do ich obowiązków należy odprawianie dwa razy w tygodniu mszy czytanych. Z powinności tej mansjonarze się wywiązują, chyba że droga jest błotnista. Ponadto dwa razy w tygodniu czytają litanie z biednymi. Udzielają im także sakramentów. W szpitalu nie ma natomiast zwyczaju dawania kazań tylko czasami drobnych pouczeń.*” Pewne obowiązki mieli także podopieczni radziejowskiego hospicjum „*ubodzy mają obowiązki czytania litanii (wniosek, że tego wcześniej nie czynili). Ponadto kazania powinny odbywać się w kościele. Dla tych którym stan zdrowia nie pozwalał na pójście do świątyni kazania powinny zostać wygłoszone w szpitalu.*” Czas ubogim w szpitalach – przytułkach upływał także na zbieraniu jałmużny oraz na uprawianiu ogrodów należących do tych instytucji. Pensjonariusze przytułków bez zgody i wiedzy opiekuna nie mogli ich sami opuszczać. Jeżeli podopieczny nie wywiązywał się ze swoich obowiązków lub źle się prowadził groziło mu wydalenie ze szpitala - przytułku. W radziejowskim szpitalu - przytułku według wizytacji kościelnych z 1584r. przebywało 16 osób a w 1598 r. przebywało już 26 ubogich obojga płci. Według wizytacji z 1 poł. XVIII w. było 11 ubogich pensjonariuszy, w 1779r. sześciu w 1793 r. tylko dwóch zaś w 1816r. czterech. Przeważnie w przytułkach przebywało znacznie więcej kobiet niż mężczyzn, prawie dwa razy więcej. Pamiętajmy, że radziejowski szpital – przytułek pod koniec XVI w. posiadał dwie izby dziennego pobytu (hypocausta) i 4 komory (przeznaczone na sen) w tym jedną zamienioną na magazyn, musiało się w nich pomieścić 26 ubogich co sprawiało, że warunki bytowania były złe.

Przykładowy dzień z życia pensjonariuszy szpitala – przytułku wyglądał następująco. Budzeni byli dzwonami kościelnymi o 4 lub 5 rano, modlitwa, msza w kościele, śpiewanie pieśni religijnych, pierwszy posiłek, czytanie żywotów świętych podczas śniadania, praca w szpitalu – przytułku lub kościele np. pomoc przy pogrzebach, zbieranie jałmużny, nauka katechizmu, drugi posiłek (obiad) wieczorem, następnie modlitwa, rachunek sumienia i sen. W zamian za zapewnienie schronienia (dachu nad głową) w miarę możliwości wyżywienia i czasami także odzieży, które dawały

poczucie względnego bezpieczeństwa pensjonariusze wyzbywali się pewnych swobód i poddawali określonym regułom funkcjonowania w szpitalach – przytułkach. Co do zachowania pensjonariuszy mamy raczej przekazy o negatywnych przykładach. Było sporo kłótni, sprzeczek, krzyków, picia alkoholu w karczmie, rozwiążłość, a nawet oskarżenie uprawiania czarów. W pierwszej połowie XVII w. wizytator podczas wizytacji kościelnej w przypadku Radziejowa „*zaznaczył, że proboszcz po pierwsze powinien usunąć prowizora (za niewłaściwe zarządzanie majątkiem szpitala). Ponadto ma on „ukrócić klótlive babska”. Jeżeli jednak nie będą chciały się zmienić, mają zostać usunięte z przytułku*”. Ciekawe kim były te krewkie, radziejowskie kobiety? Pewnie proboszcz musiał się zmierzyć z prawdziwym żywiołem.

Kwestia wyżywienia w szpitalach – przytułkach była różna, niektóre miejskie przytułki mające większy majątek lub dary zapewniały na pewnym poziomie wyżywienie swoim pensjonariuszom natomiast przytułki wiejskie nie dysponujące swoim majątkiem nie mogły zapewnić w większym lub nawet podstawowym stopniu wyżywienia wtedy podopieczni mieli sami zdobyć i przygotować sobie posiłki (obowiązywały też posty, lepiej jadano w niedziele i święta). Środki na wyżywienie zarówno w miastach jak i wsiach zdobywano poprzez jałmużnę zbieraną szczególnie koło kościołów lub w kruchtach kościelnych w czasie mszy, pogrzebów czy też świąt. Pieniądże zbierano do specjalnych puszek lub zamkniętej skarbony umieszczonej przy kościele lub szpitalu – przytułku co jakiś czas otwieranej przez opiekunów a pieniądze lub ich część była rozdzielana między ubogich. Zbierano także żywność do kosza chodząc z nim w dwa lub trzy dni tygodnia od drzwi do drzwi w miastach lub po wsiach. Według wizytacji z końca XVI w. „*odnoście do pensjonariuszy szpitala radziejowskiego stwierdzono jedynie, że przebywali koło kościoła z bogobojności i w celu zebrania jałmużny.*” Przytułek radziejowski otrzymywał też pieniądze na zakup odzieży dla ubogich. „*Rocznie było to 16 florenów. Był to czynsz od sumy 200 florenów zapisany przez Łukasza Zakrzewskiego*”. Jałmużna była głównym sposobem zbierania środków do życia przez pensjonariuszy a w mniejszych szpitalach – przytułkach szczególnie tych na wsiach była jedynym środkiem utrzymania. Jednak nie wszyscy ubodzy znajdowali miejsce w przytułkach, w wielu wsiach przecież nie było takich instytucji. Spotykamy stwierdzenie, że ubodzy żyli wtedy koło kościoła i służyli przy kościele a podstawą ich egzystencji była jałmużna lub, że przygarnęli ich mieszkańcy danej wsi dając im schronienie np. według wizytacji z lat 70-80 tych XVIIIw. dotyczących pobliskiej Krzywosądzcy pada stwierdzenie, że szpital - przytułek nie istnieje w tej miejscowości choć nie brakuje ubogich i żebraków. „*Ci z kolei mieszkają w domach u dzieci, albo włóczą się po wsiach, jałmużnę żrą i nie korzystają z żadnej pomocy Kościoła*”.

Zarząd nad szpitalami – przytułkami to koegzystencja administracji świeckiej (prowizorzy, witycy) i kościelnej (plebani, prepozyci, biskupi ordynariusze). Ponadto „*istniała jeszcze funkcja dziadów, bab czy starszych szpitalnych. Pełnili oni niejako funkcje pomocnicze w zarządzaniu przytułkiem. Wybierani byli spośród grona pensjonariuszy*”. W 1462r. szpitalem radziejowskim kierował prepozyt wymieniany jako bezimienny ksiądz. Kolatorami i witykami byli wójt oraz burmistrz Radziejowa więc prawdopodobnie fundatorem szpitala był wójt wspólnie z radą miasta. Ze względu na to, że Radziejów był miastem królewskim możliwe, że fundatorem przy-

tułku był monarcha, który prawdopodobnie prawo patronatu nad świątynią szpitalną scedował na mieszczan radziejowskich. „W przypadku szpitala radziejowskiego kuratorów wybierano na roczną kadencję. Mieli oni obowiązek składania rocznych sprawozdań finansowych. W 1598 opiekunem był jedynie Wincenty Chorodul. Wynikało to z faktu śmierci drugiego z prowizorów oraz niewyznaczenie przez proboszcza następcy”. W pierwszej połowie XVII w. „funkcję prowizora piastował Andrzej Latoskowic. Oskarżono go o niewłaściwe zarządzanie majątkiem szpitalnym. Wizytator nakazał więc proboszczowi aby ten usunął kuratora z zajmowanego stanowiska”. Na Andrzeja Latoskowica „skarżyli się biedni, że sprzedał 5 krów należących do szpitala. Ponadto nie zwracał on uwagi na snopki, które miał otrzymywać przytułek (czynszem za dzierżawę miał być co trzeci snopek). Prowizor natomiast miał się tłumaczyć, że nie szkodzi szpitalowi, gdyż wybudował dla niego oborę, 100 florenów z dochodów szpitala ulokował w czynszu u pana Osińskiego oraz dokłada wszelkich starań w celu zakupu drewna dla hospicjum. Te tłumaczenia nie były jednak wystarczające, skoro wizytator nakazał proboszczowi zmianę prowizora”. Według wizytacji z lat 1761-1766 funkcję opiekunów w szpitalu radziejowskim sprawowali mieszczanie radziejowscy Jakub Bartodziejski oraz Stanisław Sławiński.

Przytulki – szpitale to nie jedyna forma wspierania ubogich pobożnych. Na ich rzecz działały także bractwa religijno – dobroczynne i banki pobożnych (banki ubogich) zwane też lombardami lub komorami potrzebnych udzielające niskoprocentowych pożyczek pod zastaw choć ta forma pomocy była rzadko spotykana. Dla ubogich w szpitalach – przytułkach przeznaczone były niekiedy także pieniądze oraz ruchomości lub nieruchomości z zapisów testamentowych bogatych mieszczan i szlachty. „Dysponujemy także testamentem Konstancji Deckiej „babki szpitala radziejowskiego” (babka szpitalna pełniła funkcje pomocnicze w zarządzaniu przytułkiem). Wyszczególniła w nim wszystkich swoich dłużników oraz kwoty, które winni zwrócić (łącznie 125 florenów), gotówkę którą dysponuje (44 floreny) oraz swoje zwierzęta gospodarskie przebywające u innych ludzi. Cały swój majątek przeznaczyła na kościół radziejowski, prosząc jednocześnie o przywoity pogrzeb”.

Co najmniej od lat 90-tych XVI w. do schyłkowych lat XVIII w. nie zachowując w niektórych wypadkach ciągłości istnienia (część wiejskich szpitali - przytułków istniała dopiero od 2 poł. XVII niektóre nawet później) w okolicy Radziejowa w miastach i wsiach istniały szpitale – przytulki dla ubogich, chorych, kalekich i starych : w Bytoniu, Lubrańcu, Izbicy Kujawskiej, Brześciu Kujawskim (istniał od średniowiecza), Służewie, Inowrocławiu (istniał od średniowiecza), Byczynie, Bądkowie, Broniewie, Osięcicach, Chelmcach, Piotrkowie Kujawskim, Witowie, Zgłowiączce, Sompolnie, Pieraniu, Rzeczczy, Kaczewie, Sadlnie, Kobielicach, Siniarzewie oraz Dąbiu Kujawskim.

Oprócz ludzi przebywających w szpitalach – przytułkach w XVI - XVIII w. istniała spora grupa tzw. **ludzi luźnych (hultaji, włóczędów, ludzi swawolnych,**

wagabundów, wałęsów) – ludzi gościńca czyli wszystkich tych, którzy nie posiadali majątku nie mieli stałego miejsca zamieszkania i stałego zajęcia, nie pozostawali także w stosunku zależności osobistej oraz nie byli obciążeni powinnościami na rzecz innych stanów społeczeństwa staropolskiego. Błotniste, zimne a czasem piaszczyste, spalone Słońcem drogi i bezdroża były dla nich niemalże codziennością a przydrożne karczmy miejscem odpoczynku czasem także zabawy. Byli to: żebracy, włóczędzy, złodzieje (ogólnie element przestępczy), prawdziwi i fałszywi pielgrzymi, wędrowni kramarze szkoci zwani też szotami, obraźnicy, konowałowie, misiarze, niedźwiedznicy, wesołkowie, kuglarze, zbiegli chłopci, maruderzy, kobiety powłóczne i cyganie. Przemieszczali się z miejsca na miejsce niekiedy na duże odległości w poszukiwaniu lepszych warunków do życia. Do ludzi gościńca zaliczamy także pracowników sezonowych do wynajęcia, byli nimi: oryle, chajdaje, świniarze, gęsiarze, furmani i tracze. Część z wyżej wymienionych ludzi luźnymi - ludźmi gościńca była przejściowo, po znalezieniu pracy dorywczej lub sezonowej na wsi lub w mieście zatrzymywali się w danym miejscu na kilka miesięcy lub nawet lat. Ludziom luźnym towarzyszyła niepewność jutra a życie ich często kończyło się występkiem, torturami i w konsekwencji wyroku szubienicą lub mieczem katowskim.

Opracował Krzysztof Wątrobiacz

Literatura:

- Chyła Dariusz, Opieka społeczna na Kujawach w latach 1577-1772, Lublin 2015r.
- Radziejów poprzez stulecia, pod red. Dariusza Karczewskiego, Włocławek-Radziejów 2002 r.
- Dzieje Radziejowa Kujawskiego, pod. red. Jerzego Danielewicza, Bydgoszcz 1982r.
- Baranowski Bohdan, Ludzie gościńca w XVII – XVIII w., Łódź 1986r.
- Baranowski Bohdan, O hultajach, wiedźmach i wszetecznicach. Szkice z obyczajów XVII i XVIII w., Łódź 1988r.

(artykuł autoryzowany)

Kompilacja dwóch fragmentów planów Radziejowa: restauracyjnego z roku 1820r. (po lewej stronie) i sytuacyjnego z 1835r. (po prawej stronie). Na planie z 1820 r. zaznaczony obszar/częściowo niewielkie wzniesienie (wskazany strzałką) gdzie w tamtym czasie nadal istniały szpital - przytułek dla ubogich oraz cmentarz, a dawniej także kościół św. Ducha. Na fragmencie planu z 1835r. widoczny jest mniej więcej ten sam fragment terenu i wskazany strzałką, schematycznie narysowany domek, który z dużym prawdopodobieństwem był szpitalem – przytułkiem dla ubogich. W poprzednim numerze Radziejowianina w pierwszej części artykułu zamieszczone zostało współczesne zdjęcie części obszaru pomiędzy ulicami Toruńską, Dolną i Objędną – powyższe fragmenty dawnych planów Radziejowa ilustrują to samo miejsce.

Co słycać w Stowarzyszeniu Subicere ?

Zanim się obejrzelśmy, minął kolejny rok. Dopiero co robiliśmy ozdoby na choinkę i wieszaliśmy jemiolę, a tu znów czas kolejne drzewko ubierać. Podopieczni naszego Stowarzyszenia już od listopada plastycznie zaangażowani. W tym roku, niestety nie będzie jarmarku świątecznego w Domu Kultury, więc i pokazać nasze dzieła będzie trudniej. Ale dla chcących wesprzeć naszą działalność, zawsze znajdzie się sposób. Można podpatrzyć, co robimy na naszym fanpage'u na Facebooku, można się z nami skontaktować telefonicznie lub osobiście, a część prac wystawiamy na kiermaszu w Szkole Podstawowej i w sklepie z dewocjonaliami na ul. Brzeskiej. Jednocześnie, jak zawsze przypominamy, że każda podarowana nam złotówka jest realnym wsparciem dla naszych podopiecznych, bo pomagają im terapeutyzować. Lecz choć temat pieniędzy wydaje się być szczególnie drażliwy, to jednak każdy zdaje sobie sprawę, że bez tego nie da się nic zrobić. Dlatego prosimy Państwa o życzliwą pamięć przy styczniowych rozliczeniach z fiskusem- zgodnie ze starym porzekadłem „grosz do grosza a będzie kokosza”. I już zaraz po noworocznych toastach zaczynamy mrówczą pracę nad przygotowaniem do III-ciego Plenerowego Kujawskiego Śniadania Wielkanocnego, które odbędzie się tradycyjnie w Niedzielę Palmową, czyli 14go kwietnia 2019 roku.

Dziś, choć tylko symbolicznie, dzielimy się z czytelnikami Radziejowianina opłatkiem i życzymy, aby ten czas Świąt Bożego Narodzenia był pełen radosnej, rodzinnej atmosfery, okresem życzliwości i przyzywania oczu na zwykłe, ludzkie przywary oraz oczekiwania na Tego, który znów przychodzi do wszystkich, aby im błogosławić.

Nowy Rok niech będzie po prostu zwyczajnie lepszy.

Z serdecznymi pozdrowieniami od wszystkich podopiecznych Stowarzyszenia SUBICERE, ich rodzin i przyjaciół- Jadwiśka Szyszowska-Jankowska

Mgławice

Mgławice, czyli ogromne skupiska gazu i pyłu są głównie miejscami przyszłych narodzin gwiazd, a czasami tylko samotnie zawieszonymi w przestrzeni obłokami materii. Większość z nich ukazuje swoje piękno w teleskopie na długoczasowych ekspozycjach fotograficznych.

Najbardziej spektakularne mgławice możemy obserwować również nieuzbrojonym okiem. Jedną z nich jest najjaśniejsza mgławica dyfuzyjna na niebie - Wielka Mgławica w Orionie. Jest ona zarazem najbliższym nam (~1300 lat świetlnych od Ziemi) obszarem narodzin nowych gwiazd oraz pierwszą sfotografowaną mgławicą.

Na naszym niebie można zobaczyć trzy piękne mgławice planetarne: Mgławicę Pierścieni w Lutni oraz Hantle w Lisku i Sowę Wielkiej Niedźwiedzicy.

Mgławice należą do obiektów astronomicznych najpiękniej prezentujących się na zdjęciach.

W nocy z 19 na 20 września 2018 r. absolwent radziejowskiego „Łokietka” Dawid Jankowski przy pomocy teleskopu znajdującego się w astrobazie i aparatu fotograficznego wykonał trzy fotografie mgławic (Mgławica Hantle, Mgławica Pierścieni i Wielka Mgławica w Orionie).

Teresa Gadzinowska

Wielka Mgławica Orion, fot. Dawid Jankowski

Mgławica Pierścień, fot. Dawid Jankowski

Mgławica Hantle, fot. Dawid Jankowski

MIESZKANIE PLUS - zainteresowany? Skorzystaj!

Informujemy, że Gmina Miasto Radziejów rozważa możliwość przystąpienia do Programu Rządowego MIESZKANIE PLUS, w ramach którego na działce położonej przy ul. Polnej w Radziejowie planowana jest budowa budynku wielorodzinnego (30 mieszkań).

Rządowy program jest skierowany do osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na zakup mieszkania lub uzyskania kredytu na jego zakup.

W zakres pakietu „Mieszkanie Plus” wchodzi program dopłat do czynszu „Mieszkanie na Start”. Jego celem jest poprawa dostępności mieszkań dla osób o dochodach utrudniających samodzielne zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. System dopłat do czynszu planowany jest w okresie pierwszych 15 lat wynajmu mieszkania, a jego wysokość będzie zależeć od kryterium dochodowego w rodzinie. Przewidywany czynsz (bez uwzględnienia kosztów eksploatacji oraz mediów) będzie wynosił około 14 – 18 zł/ m² (opcja wynajmu) oraz około 20 – 25 zł/ m² (opcja wynajmu z dojazdem do własno-

ści przez okres około 25 – 30 lat). Jednocześnie informujemy, że ww. dane są szacunkowe i mogą ulec zmianie.

Wszystkie zainteresowane osoby mogą wypełnić **do dnia 31 stycznia 2019 roku** ankietę, która jest dostępna na stronie internetowej Urzędu Miasta w Radziejowie. Ankietę można też pobrać w siedzibie U.M. przy ul. Kościuszki 20/22 w pokoju 110. Wypełnioną ankietę należy dostarczyć przed upływem w/w terminu do sekretariatu Urzędu Miasta w Radziejowie bądź przesłać na adres email : gkm2@umradziejow.pl

Ankieta ta, pomoże określić skalę zainteresowania rządowym programem „Mieszkanie Plus” wśród mieszkańców Gminy Miasto Radziejów. Państwa opinie i udzielone informacje będą przydatne przy opracowywaniu ewentualnej koncepcji wdrażania ww. programów i planowaniu realizacji kolejnych etapów przedsięwzięcia.

PODWYŻKA OPŁAT ZA ŚMIECI

Od 1 stycznia 2019 roku będą obowiązywały nowe stawki opłat za odbiór odpadów komunalnych:

Sposób zbierania odpadów	Dotychczasowa stawka	Stawka obowiązująca od 1 stycznia 2019 r.
w przypadku selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	9 zł	15 zł
w przypadku braku selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	15 zł	30 zł

Dlaczego wprowadzane są nowe stawki za śmieci?

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Gmina ma obowiązek wyłonić firmę odbierającą odpady w drodze przetargu. W związku z tym ogłoszony został przetarg nieograniczony na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w 2019 roku. Oferty złożyły dwie firmy. Oferta pierwsza opiewała na kwotę 1 101.600,00 złotych brutto i dotyczyła firmy ZGK Groneko sp. z o.o. Mikorzyn 19, 87-732 Lubanie. Drugą ofertę na kwotę 842.400,00 zł złożyła firma PGK Saniko Sp. z o.o. z Włocławka. Wybrana została oferta firmy Saniko, gdyż zaoferowała niższą kwotę za świadczenie usług.

Nowa stawka opłaty za śmieci została obliczona w następujący sposób: całkowite wynagrodzenie wykonawcy podzielono przez liczbę miesięcy (12 miesięcy) a następnie podzielono przez liczbę mieszkańców (4780 osób). Do kosztów systemu doliczono również koszt zatrudnienia pracownika w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Z uwagi na to, że wydatki na odbieranie odpadów muszą w całości zostać pokryte dochodami z opłat, stawka za selektywne odbieranie odpadów została ustalona na poziomie 15 złotych od osoby.

W jaki sposób należy zbierać odpady po 1 stycznia 2019 roku?

Tak duży wzrost opłat za śmieci spowodowany jest koniecznością ustanowienia nowego sposobu zbierania śmieci, który został narzucony przez ustawodawcę. Tak więc od nowego roku odpady należy zbierać z podziałem na następujące frakcje: tworzywa sztuczne i metal, papier, szkło, odpady biodegradowalne, odpady zmieszane i popiół. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w miastach odpady zmieszane i odpady biodegradowalne, w miesiącach od maja do października muszą być zbierane nie rzadziej niż raz na 2 tygodnie. Na terenach wiejskich opłata za śmieci jest często niższa, ponieważ ustawodawca dopuszcza odbiór tych odpadów 1 raz w miesiącu przez cały rok. Na koszt odbierania śmieci bardzo duży wpływ mają koszty transportu tzn. ilość wywozów. Do tej pory firma wywozowa przyjeżdżała po trzy frakcje odpadów (odpady zmieszane, odpady opakowaniowe i popiół). Z dniem 1 stycznia 2019 roku odpady komunalne należy zbierać w podziale na następujące frakcje: tworzywa sztuczne, papier, szkło, odpady BIO, odpady zmieszane, popiół, tym samym zwiększy się ilość przyjazdów firmy po odbiór śmieci, co przekłada się na wzrost ceny za usługi.

Nowa Rada Miasta Radziejów - kadencja 2018 - 2023

21 października mieszkańcy w wyborach samorządowych wybrali nową Radę Miasta Radziejów w składzie: **Edyta Kubicka – Przewodnicząca Rady, Janusz Markiewicz – v-ce Przewodniczący, Wanda Marynowska – v-ce Przewodnicząca, Bożena Bogacz, Wiesława Cicha, Lila Filutow-**

ska, Agnieszka Helminiak, Leszek Kalicki, Beata Lipska, Elżbieta Polak, Marek Stefański, Stanisław Trawczyński, Jan Trzeciak, Jan Wojciechowski, Krzysztof Wolański,

XIII zawody w wyciskaniu sztangi leżąc

Po raz trzynasty Ognisko TKKF „Radziejowianka” zorganizowało zawody w wyciskaniu sztangi leżąc im. A. Szadkowskiego. Zawodnicy nie zawiedli i dostarczyli wiele emocji, rywalizacja była o każdy kilogram a o miejscu decydowały setne punkta. W zawodach, które cieszą

Kategoria powyżej 85 Kg

się sporym zainteresowaniem wśród zawodników i kibiców uczestniczyło 18 „twardzieli”. Zawody odbyły się w dwóch kategoriach wagowych: do 85 kg (9 uczestników) i w kategorii powyżej 85 kg (9 uczestników).

Wyniki w kategorii do 85 kg: 1 miejsce Piotr Mertens Warszawa 162 kg (106,79 pkt),

Kategoria do 85 Kg

2 miejsce Krzysztof Łodygowski TKKF Radziejowianka” Atleta” 150 kg (98,88 pkt), 3 miejsce Kacper Ziółkowski Lubsin 107kg (84,80 pkt). W Kategorii powyżej 85 kg 1 miejsce Radosław Borowy repr.Tytan Łódź zam.Warszawa 215 kg (132,74 pkt), 2 miejsce Jarosław Fabiszewski z Płocka repr. Tytan Łódź 212 kg (132,58 pkt), 3 miejsce Tobiasz Minkowski Inowrocław 205 kg (123,94 pkt)

Piotr Wojciechowski

Mikołajkowy turniej w piłkę siatkową

Ognisko TKKF „Radziejowianka” w Radziejowie zorganizowało Mikołajkowy turniej w piłkę siatkową, w którym udział wzięły drużyny szkolne: ZS RCKU w Przemystce, ZSM i MZS jako współorganizator. Przemystka po wygraniu dwóch meczy każdy po 2-0, zdobyła pierwsze miejsce, otrzymując puchar i maskotkę „Mikołaja”. Drugie miejsce zajął MZS po wygraniu meczu z ZSM 2-1. Impreza została wsparta funduszami przeznaczonymi na upowszechnianie sportu w powiecie radziejowskim.

Skład ZS RCKU - Ferensztajn Filip, Kałnia Aleksander, Koprończak Kamil, Zalewski Kamil, Nowakowski Krzysztof, Balcerak Miłosz, Spliter Hubert, Błaszak Michał, Skonieczka Kajetan, Fneslce Przemysław, Dobrzycki Cyprian.

Piotr Wojciechowski

Turniej Niepodległości im, K.Estkowskiego i S.Borczyńskiego

Stowarzyszenie Forum Samorządowe i Miejski Zespół Szkół były organizatorem turnieju piłki siatkowej. Jest to impreza cykliczna organizowana zawsze w listopadzie, miesiącu odzyskania przez Polskę niepodległości. W tym roku uczciliśmy okrągłą, setną rocznicę narodzin Ojczyzny po latach zaborów.

W sali MZS spotkały się cztery drużyny. Po zaciętej rywalizacji najlepszą drużyną okazał się zespół „OLD STAR” w składzie: P. Łąkowski, J. Mikołajczak, D. Kudliński, K. Ferensztajn, T. Obst, T. Wawrzyniak, O. Kałuża, F. Ferensztajn, K. Obst, R. Jarmusz.

Drugie miejsce zajęła drużyna „PRZYJACIELE MAĆKA” w składzie: M. Ignasiak, R. Izydorczyk, M. Zaparucha, D. Kłosiński, D. Kłosiński, M. Estkowski, P. Krupiński, S. Cieślewicz, M. Mielcarek.

Trzecie miejsce zdobyła drużyna „PRZEMYSTKA” w składzie: W. Gadzinowski, J. Jędrzejewski, K. Kłosiński, D. Lewandowski, A. Pietrowski, R. Sandecki, Z. Syrocki.

Organizatorzy składają podziękowania sponsorom zawodów.

W. Gadzinowski - Stowarzyszenie Forum Samorządowe, fot.M. Ignasiak

Radziejowska brać biegowa raportuje ...

Bieg Kobiet - Poznań

Jak za oknem jest, każdy widzi, więc tym chętniej wracamy do lata, które wdarło się w sporą część jesieni. Utało się, iż dla prawdziwych biegaczy każda pogoda jest odpowiednia na trening, to przepiękne babie lato dodawało przebiegniętym kilometrom więcej radości. Wrześniowe zmagania jeszcze sprzed biegu „Cross Pod Napięciem”, o którym przeczytać można w jesiennym wydaniu Radziejowianina rozpoczęły się 1 września w Nowej Wsi Wielkiej, gdzie na dystansie 10 km przełajowej trasy, swoje ślady zostawił Waldek Zasada. Dzień później w III Letnim Biegu Trzech Jezior w Trzemesznie, barwy klubowe reprezentowała Katarzyna Meler-Lewandowska. Była jedynym przedstawicielem naszej biegowej braci tego dnia na

owym sportowym wydarzeniu, gdyż spora grupa udała się do odległej Pily, by w tym samym czasie zmagać się na Międzynarodowym Półmaratonie Philipsa. Mega silna grupa, w której skład wchodził Jacek Lewandowski, Krzysztof Wolański, Krzysztof Marcyjaniak, Adam Wolański oraz Monika Wolańska. Już nie trzeba dodawać, że wszyscy wrócili ze swoimi sukcesami. Swoją obecność na

Barcin

mierzącej 10 km trasie, biegnącej w malowniczych terenach Pałuk, czyli OSHEE Barcin Biega, 15 września zaznaczyli: Jacek Lewandowski, Waldek Zasada, Anna Jakubowska, Ilona Dzido-Mielcarek. Połowę królewskiego dystansu, 16 września w Półmaratonie Lechitów, wraz z ponad 3500 liczbą biegaczy pokonali: Mikołaj Lewicki, Krzysztof Marcyjaniak i Marek Obrzeźgiewicz. Wrzesień zamknął się sporą aktywnością biegową i tu, i tam. Miejsca i dystanse były bardzo zróżnicowane. Ostatni weekend prezentował się więc następująco: Four Colours Grand Prix Inowrocław – ORANGE RUN – 10km – Katarzyna Lewandowska, Bieg Kobiet zawsze pier(w)si! w Poznaniu – 10km 800m – Anna Jakubowska, Iwona Centkowska, Ilona Dzido-Mielcarek, Joanna Bolewska-Bolewicz. To była ważna sprawa! Z królewskim dystansem podczas 40-tego PZU Maraton Warszawski zmierzali się – Krzysztof Marcyjaniak i Paweł Śrubas. 6 T-Mobile Bieg na Piątkę w Warszawie przebiegł Mikołaj Lewicki. IV Sierpecka Dziesiątka – Waldemar Zasada, Andrzej Hossa. Centralne dni października przypięczutowano startami w III Biegu Przemysłownika w Aleksandrowie Kujawskim. Na tym półmaratońskim dystansie zmierzył się Jacek Lewandowski. W

krajinie piernika odbyły się Toruńskie Sztafety Wolności Toruń 2018 – 5km. Tam na linii startu pojawili się Monika i Adam Wolańscy. W grodzie Kraka, podczas 5 PZU Cracovia Półmaratonu, spora brać biegowa, została wyprzedzana przez Krzysztofa Marcyjaniaka, a na pełnym maratońskim dystansie

Bieg Niepodległości - Warszawa

w Poznaniu, podczas 9 PKO Poznań Maraton, Michał Bolewicz reprezentował nasz klub. Biegi o zaskakujących nazwach rodzą się, jak grzyby po deszczu, a nasi biegacze znajdują je wszędzie. Na taki właśnie już II Bieg Buraka w Złotnikach Kujawskich, 20 października udali się Jacek Lewandowski, Katarzyna Meler-Lewandowska, Artur Dylewski. Tego samego dnia z dystansem półmaratońskim lecz w Bydgoszczy zmierzali się Paweł Śrubas oraz o. Mariusz Kapczyński, który debiutował w półmaratonie. Październik zamyka się biegiem w Kole. Na tym 38 Międzynarodowym Biegu Warciańskim, mknęli Piotr Kuczek, Monika Kuczek, Julian Świerczyński, Mikołaj Lewicki, Katarzyna Meler-Lewandowska, Marek Obrzeźgiewicz. Maciej Kuligowski natomiast przebiegł metę w AmberEXPO Półmaraton w Gdańsku. Miasto Kopernika gościło podczas Toruń Maraton, Jacka Lewandowskiego oraz debiutantkę na tym królewskim dystansie – Monikę Wolańską. Listopadowe starty rozpoczęły się już trzeciego dnia miesiąca. Artur Dylewski zaszalał w Gniewkowie. Poleciał dyszkę po słońcu jesiennej. Gdynia, Gniewno, Warszawa, Balczewo, Toruń, Poznań. Tam klubowicze uczcili odzyskanie niepodległości przez Polskę. Na sportowo, biegając, przesuwać granice swoich możliwości, spokojnie i bez zbędnego gadania. Leśny Bieg Niepodległości – 11km w Balczewie, Uczestnicy to:

Piotr Kuczek, Monika Kuczek, Anna Jakubowska, Paweł Śrubas, Aleksander Kowalski, Ilona Dzido-Mielcarek. IV Gnieźnieński Bieg Niepodległości – 10km w Gniewnie – Katarzyna Meler-Lewandowska, Marek Obrzeźgiewicz. Cegielkę do świętowania w Biegu Niepodległości z PKO Bankiem Polskim - 10km – Gdynia, dokłada Maciej Kuligowski, a 30 Bieg Niepodległości – 10km w Warszawie pokonują: Julian Świerczyński, Mikołaj Lewicki, Krzysztof Marcyjaniak. W Poznaniu swój ślad zostawił Mariusz Bilewicz wraz z żoną Joanną Toruńskie Sztafety Wolności na dystansie 5 km przebiegli Monika i Adam Wolańscy. W Inowrocławiu na Four Colours GRAND PRIX INOWROCLAW – RED RUN, 25 listopada, królowały kobiety. Na dystansie 5 km stanęły Anna Jakubowska i Ilona Dzido-Mielcarek, a na starcie 10 km trasy w tym biegu, stanęła Katarzyna Meler-Lewandowska oraz ich dobry znajomy Paweł Śrubas. Rok biegowy 2018 jeszcze trwa. Cóż, zobaczymy gdzie przyjdzie jeszcze nam stanąć na liniach startowych. Z biegowymi pozdrowieniami – Iwona Centkowska.

40. PZU Maraton - Warszawa

Sztafety Wolności - Toruń

Leśny Bieg Niepodległości - Balczewo

Pojedziemy na łów...

25.11.2018

w Radziejowskim Domu Kultury miała miejsce jubileuszowa, 10. edycja imprezy myśliwskiej "Pojedziemy na łów...", połączona z obchodami 100 lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości oraz 95 lecia Polskiego Związku Łowieckiego. Koncert galowy wykonał Reprezentacyjny Zespół Muzyki Myśliwskiej PZŁ oraz solista scen poznańskich Sławomir Olgiard Kramm. Po koncercie wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni na poczęstunek - był gulasz z sarny, kiełbasa z dzika, oraz tradycyjnie - pieczony dzik.

